תוספת

(סעיף 39)

מטרופולינים שבהם אפשר להקים רשות מטרופולינית –

(1) ירושלים

(2) באר שבע

פרק י"ב: רישוי עסקים

תיקון חוק רישוי עסקים

108. בחוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968[77] (בפרק זה – חוק רישוי עסקים) –

(1) בסעיף 2(א1)(2)(א), במקום "בתוספת" יבוא "בתוספת הראשונה";

דברי הסבר

סעיף 108 כללי

חוק רישוי עסקים, התשכ"ח–1968 (בפרק זה – חוק רישוי עסקים) נועד להבטיח שורה של מטרות, המנויות בסעיף 1(א) שבו, והן: איכות נאותה של הסביבה ומניעת מפגעים, מניעת סכנות לשלום הציבור והבטחה מפני שוד והתפרצות, בטיחות של הנמצאים במקום העסק או בסביבתו, מניעת סכנות של מחלות בעלי חיים ומניעת זיהומים במקורות מים, בריאות הציבור וקיום הדינים הנוגעים לתכנון ולבנייה ולכבאות.

בישראל פועלים כיום כ־150 אלף עסקים טעוני רישוי לפי חוק זה, אשר מסווגים לכ־200 סוגי עסקים שונים, כמפורט בצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשע"ג–2013. עם זאת, בהתאם למצב המשפטי הקיים, תהליך רישוי עסקים זהה, בעיקרו, בכל פריטי העיסוק. זאת למעט מספר מועט של סוגי עסקים אשר רשאים לקבל היתר מזורז בתנאים שנקבעו לכך בחוק וסוגי עסקים אשר אישור רשות הכבאות וההצלה לגבי עמידתם בתנאי הרישיון בנוגע לדרישות הכבאות, נעשה על יסוד תצהיר.

על רקע האמור, הוחלט במסגרת החלטת ממשלה מס' 3214 מיום ט"ו בכסלו התשע"ח (3 בדצמבר 2017) בנושא "רישוי עסקים דיפרנציאלי – הקלה לעסקים קטנים ובינוניים ותיקון החלטות ממשלה", לבצע רפורמה בהליכי רישוי עסקים, שעיקרה קביעת רישוי עסקים דיפרנציאלי, העושה אבחנה בין מספר רמות מורכבות של סוגי העסקים ומאפיין בעבור כל רמת מורכבות, תהליך רישוי מותאם, בין השאר בהיבטים של דרישות ואופן בדיקת התנאים הנדרשים לצורך מתן רישיון, מסלולי רישוי המבוססים על תצהירים ועוד. כל זאת, תוך האיזון הנדרש כדי למנוע פגיעה במטרות חוק רישוי עסקים ובאינטרס הציבורי הגלום בהן.

פרק זה, בעיקרו, נועד ליישם את החלטת הממשלה האמורה ומוצעים בו תיקונים שונים בחוק רישוי עסקים, כפי שיפורט להלן.

לפי המוצע, ייקבעו לפי החוק ארבעה מסלולי רישוי שונים: מסלול רישוי על יסוד תצהיר (סעיף 3א6 המוצע); שני מסלולים המבוססים על מתן היתר מזורז (סעיף 1א6 לחוק והתיקונים המוצעים לגביו); והמסלול הקיים כיום לפי חוק רישוי עסקים. ארבעת המסלולים מיועדים לארבע רמות מורכבות שונות: נמוכה, בינונית, בינונית מוגברת וגבוהה.

במסגרת זאת ולגבי כל מסלול רישוי, הן לגבי מסלולי הרישוי הקיימים כיום והן לגבי מסלולי הרישוי החדשים שמוצע להוסיפם, מוצע לבצע שינויים ולהסדיר את ההליך וזאת כדי לפשט את תהליך הרישוי, להגביר את השקיפות והוודאות למבקש רישיון או היתר לפי החוק, ולקצר את הזמנים הנדרשים לצורך רישוי העסק.

בד בבד, וכדי להבטיח שמירה על מטרות חוק רישוי עסקים ומניעת פגיעה באינטרס הציבורי, בין השאר כתוצאה מחשש לניצול לרעה של ההקלות המוצעות בהליכי הרישוי המוצעים, מוצע בהצעת החוק לפעול להגברת הפיקוח והאכיפה של הוראות חוק רישוי עסקים, ובכלל זאת מוצע לקבוע בחוק רישוי עסקים הסדרים אלה:

מתן סמכות להטלת עיצום כספי בשל הפרות כמפורט בפרק ב'2 המוצע, בידי ממונים שהוסמכו בידי השרים המוגדרים כ"נותני אישור" לעניין הפרק האמור, מבין עובדי משרדם;

מתן סמכות למסירת דרישה לתיקון ליקויים לבעל עסק, בידי נותן אישור או רשות הרישוי. אי־קיומה של דרישה כאמור מהווה עבירה פלילית אשר ניתן לקבעה בצו לפי סעיף 14א1 לחוק כעבירת קנס וכן ניתן להטיל בשל אי־קיומה עיצום כספי לפי הוראות פרק ב'2 המוצע;

קביעת עבירה פלילית שעניינה מסירת פרטים לא נכונים בתצהיר או במסמך כמפורט בסעיף 14א2 המוצע;

הסמכת היועץ המשפטי לממשלה לקבוע הנחיות לעניין אופן האכיפה והפיקוח לפי חוק רישוי עסקים והתיאום בין נותני האישור לרשות הרישוי בנושאים אשר לגביהם נתונות סמכויות אכיפה ופיקוח לנותני אישור וגם לרשות הרישוי. הנחיות אלה יחייבו גם גופים שאינם המדינה המוסמכים לבצע אכיפה או פיקוח לפי החוק.

מהטעמים המפורטים לעיל לעניין הצורך בהגברת הפיקוח והאכיפה לאור קביעת מסלולי הרישוי המוצעים, מוצע לקבוע כי מועד תחילתם של תיקוני החקיקה האמורים, אשר עניינם ברישוי עסקים דיפרנציאלי, יהיה במועד כניסתו לתוקף של צו עבירות קנס ראשון לפי סעיף 14א1 לחוק, או במועד כניסתה לתוקף של הנחיית היועץ המשפטי לממשלה האמורה, לפי המאוחר.

[77] ס"ח התשכ"ח, עמ' 204; התשע"ז, עמ' 501.

(2) בסעיף 6 –

(א) בסעיף קטן (ד), פסקה (1) – תימחק;

(ב) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד1) נכלל עסק בצו כאמור בסעיף קטן (ג), יהיה ניתן להגיש לגביו בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני רק אם מצורף לבקשה תצהיר כאמור באותו סעיף קטן, אלא אם כן מתקיימים לגבי העסק הסייגים לפי סעיף 2א6, כפי שהוחלו לעניין אישור על יסוד תצהיר בסעיף קטן (ג)(3)(א).";

(3) בסעיף 6א –

(א) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "(בסעיף זה – עסקים טעוני רישוי בלא אישור)";

דברי הסבר

הסדר מרכזי נוסף אשר מוצע להוסיף לחוק במסגרת פרק זה עניינו רישוי של עסקים בעלי חשיבות לאומית. סעיף 5 לחוק קובע כי ככלל רשות הרישוי לעסק טעון רישוי בתחום רשות מקומית, היא ראש הרשות המקומית או מי שהוא הסמיכו לכך כאמור בסעיף קטן (א)(1). בהמשך לכך, סעיף קטן (א)(2) קובע, כי מחוץ לתחומה של רשות מקומית, רשות הרישוי היא שר הפנים או מי שהוא הסמיך לכך עוד קובע חוק רישוי עסקים בסעיף 29ג לחוק שבפרק ב' שעניינו רישוי מפעלים ביטחוניים, כי על אף האמור בסעיף 5, מנהל היחידה לרישוי מפעלים ביטחוניים שהוקמה לפי סעיף 29ב הוא רשות הרישוי למפעלים ביטחוניים כמשמעותם בפרק האמור.

מוצע להוסיף לחוק פרק ב'1 ובו הוראות לעניין רישוי עסקים אשר לגביהם החליטה הממשלה כי הם עסקים בעלי חשיבות לאומית, בהתאם להוראות פרק זה, ורשות הרישוי לגביהם תהיה מנהל היחידה לרישוי מפעלים ביטחוניים שהוקמה לפי סעיף 29ב לחוק (בנוסף לתפקידו כרשות הרישוי למפעלים ביטחוניים, כאמור בסעיף 29ג).

לפסקאות (1) ו־(27)

לאור המוצע בדבר הוספת תוספות שנייה, שלישית ורביעית לחוק רישוי עסקים, בהקשר של הטלת עיצום כספי כפי שיפורט להלן (ר' דברי ההסבר לסעיף 29לד המוצע בפרק ב'2) נדרש לתקן את חוק רישוי עסקים ביחס לתוספת הקיימת בחוק כנוסחו היום (אשר מקורה בסעיף 2(א1)(2)(א) לחוק), כך שזו תיקרא, בכל מקום, "תוספת ראשונה".

לפסקה (2)

סעיף 6 לחוק קובע בסעיף קטן (א), את הכלל שלפיו רישיון או היתר זמני לפי החוק לעסק שקביעתו כעסק טעון רישוי נעשתה בהתייעצות עם שר אחד או יותר, לשם הבטחת המטרות כאמור בסעיף 1(א), לא יינתן אלא אם כן נתן אישור כל אחד מהשרים או מי שהם הסמיכו לכך.

עם זאת, סעיף קטן (ג) אשר נוסף לחוק בתיקון מס' 31 לחוק במסגרת סעיף 14 לחוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו־2018), התשע"ז–2016 (ס"ח התשע"ז, עמ' 79) (בפרק זה – תיקון מס' 31) קובע כי על אף האמור בסעיף קטן (א), שר הפנים, בהסכמת שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שרשות הרישוי תראה אותם כמאושרים על ידי נותן האישור שנקבע בצו, על יסוד תצהיר מאומת כדין שהגיש בעל העסק לרשות הרישוי, בהתאם להוראות סעיף קטן (ג). עוד נקבע, בסעיף קטן (ד)(1), כי אין בהוראות סעיף קטן (ג) כדי לגרוע מהאפשרות להגיש לגבי עסק הכלול בצו כאמור בסעיף קטן (ג) בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני לפי חוק זה, שלא על יסוד תצהיר, ובלבד שלא ניתן להגיש לגבי אותו עסק בקשה על יסוד תצהיר לפי הוראות סעיף זה.

כדי להבהיר כי האפשרות לקבלת אישור על יסוד תצהיר אינה וולונטרית, וכי מקום שבו נקבע כאמור בצו, אין בידי בעל העסק להגיש בקשה רגילה שלא על דרך הוראות סעיף זה, מוצע למחוק את פסקה (1) של סעיף קטן (ד) ובמקומה לקבוע באופן מפורש, בסעיף קטן (ד1) המוצע, כי אם נכלל עסק בצו כאמור בסעיף קטן (ג), יהיה ניתן להגיש לגביו בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני רק אם צורף לבקשה תצהיר בהתאם להוראות אותו סעיף קטן. עם זאת, אם מתקיימים לגבי המבקש הסייגים לפי סעיף 2א6 לחוק, כפי שהוא מוחל בסעיף קטן (ג)(3)(א), יחולו לגביו הוראות סעיף קטן (א) המחייבות אישור פוזיטיבי של נותן האישור. כפי שיפורט בהמשך, מוצע לקבוע הוראות דומות להוראה זו גם בסעיף 2א6 לחוק ביחס להיתר מזורז, ובסעיף 3א6 המוצע ביחס לרישיון על יסוד תצהיר יצוין, כי על אף העדר אפשרות הבחירה בעניין זה, המבקש רשאי לציין בתצהירו כי בכל הנוגע לעניין פלוני שאינו בתחום מומחיותו תצהירו ניתן בהתאם לאישור שקיבל מאיש מקצוע, ובלבד שצירף לתצהירו אישור זה. כמו כן, יודגש כי לגבי כלל העסקים, יהיה ניתן לפנות בבקשה לקבלת חוות דעת מקדמית לפי סעיף 6ה לחוק (בהתאם למצב החוקי הקיים כבר היום).

לפסקה (3)

סעיף 6א לחוק קובע בסעיף קטן (א), כי על אף האמור בסעיף 6, לעניין אישור מוקדם ואישור על יסוד תצהיר, רשאי שר הפנים, בהסכמת כל אחד מן השרים שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, לקבוע בצו

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) (1) שר הפנים, בהסכמת שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי בלא אישור, שרשות הרישוי תראה אותם כעומדים בתנאים כאמור בסעיף 6(ג)(1)(א) שהתנה נותן האישור שנקבע בצו, על יסוד תצהיר מאומת כדין שהגיש בעל העסק לרשות הרישוי ובו הצהיר כאמור בפסקאות משנה (א) ו־(ב) של סעיף 6(ג)(1); בצו כאמור לא ייקבעו סוגי עסקים שרישוים בלא אישור עלול לפגוע בהשגת המטרות המפורטות בסעיף 1(א).

(2) הוראות סעיפים 6(ג)(2), (ד) ו־(ד1), 6א2, 7ב1(ה) ו־7ג(ד1) יחולו, בשינויים המחויבים, על הגשת תצהיר ועל רישיון או היתר זמני לפי סעיף קטן זה.";

(ג) בסעיף קטן (ב), במקום "בסעיף קטן (א)" יבוא "בסעיפים קטנים (א) או (א1)";

(4) בסעיף 6א1 –

(א) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד1) רשות הרישוי רשאית, בהודעה למבקש, להאריך את התקופה למתן הודעה האמורה בסעיף קטן (ד), בתקופה נוספת שלא תעלה על שבעה ימים.";

דברי הסבר

סוגי עסקים טעוני רישוי שלגבידהם מתן הרישיון או ההיתר הזמני, או חידושם, אינם טעונים אישורם של נותני האישור, כולם או מקצתם. סעיף קטן (ב) קובע כי אין בקביעה כאמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מסמכויותיו האחרות של נותן האישור לפי חוק זה לגבי אותו עסק, ובכלל זה הסמכות להוסיף תנאי לרישיון או להיתר הזמני שניתן, כאמור בסעיף 7(א) סיפה לחוק.

כאמור לעיל, במסגרת תיקון מס' 31 תוקן סעיף 6 לחוק, כך ששר הפנים, בהסכמת שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, יהיה רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שרשות הרישוי תראה אותם כמאושרים על ידי נותן האישור שנקבע בצו, על יסוד תצהיר מאומת כדין שהגיש בעל העסק לרשות הרישוי, על רקע האמור, מוצע, באופן דומה, ועל בסיס ההסדר אשר נקבע ביחס לאישור על יסוד תצהיר בסעיף 6 לחוק, לתקן את סעיף 6א לחוק, כך שייווסף לו סעיף קטן (א1), ובו ייקבע כי שר הפנים, בהסכמת שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, יהיה רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי בלא אישור, שרשות הרישוי תראה אותם כעומדים בתנאים שהתנה נותן האישור שנקבע בצו, על יסוד תצהיר מאומת כדין שהגיש בעל העסק לרשות הרישוי ובו הצהיר כאמור בפסקאות משנה (א) ו־(ב) של סעיף 6(ג)(1) לחוק.

עוד מוצע בסעיף קטן (א1), להחיל הוראות סעיפים שונים המנויים בו, כך שיחולו, בשינויים המחויבים, על הגשת תצהיר ועל רישיון או היתר זמני לפי סעיף קטן זה.

המדובר בהוראות סעיף 6(ג)(2) לחוק, לעניין תצהיר שיוגש לרשות הרישוי; סעיף 6(ד) ו־(ד1) המוצע, אשר תואר לעיל, כך שאף ביחס לתצהיר לפי סעיף זה, אין מדובר בהסדר וולונטרי; סעיף 6א2 לחוק, לעניין סייגים למתן היתר מזורז, כך שסייגים אלה יחולו אף על האפשרות להגשת תצהיר לפי סעיף קטן זה; והוראות סעיף 7ב1(ה) ו־7ג(ד1) לחוק, לעניין הגשת תצהיר כוזב וביטול היתר מזורז, כך שיחולו אף הם על הגשת תצהיר וביטול רישיון או היתר זמני שניתנו על יסוד תצהיר לפי סעיף זה.

יצוין, כי הוראות סעיפים 6א2, 7ב1(ה) ו־7ג(ד1) לחוק הוחלו זה מכבר, בשינויים מחויבים, על אישור על יסוד תצהיר, במסגרת תיקון מס' 31 לחוק, אשר הוזכר לעיל, בהתאם לסעיף 6(ג)(3) לחוק.

לפסקה (4)

סעיף 6א1 לחוק קובע הוראות בדבר קבלת היתר מזורז. בהתאם לזאת, סעיף קטן (א) קובע כי שר הפנים, בהסכמת כל אחד מהשרים שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו ובכפוף להוראות סעיף קטן (ב), רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שרשות הרישוי תיתן היתר לעסוק בהם, בהליך מזורז בכפוף להוראות לפי סעיף זה, לפני מתן רישיון (בפרק זה – היתר מזורז). ההסדר המוצע מאפשר קבלת היתר מזורז על יסוד תצהיר, בלא מעורבות של נותני האישור אשר נקבעו לגבי אותו סוג עסק עובר לנתינתו גם אם אישורם נדרש לצורך מתן רישיון או היתר זמני לאותו עסק, או תוך מתן אפשרות מוגבלת בזמן לנותני האישור להתנגד לבקשה.

(ב) במקום סעיף קטן (ז) יבוא:

"(ז) (1) הגיש המבקש את התצהיר ואת המסמכים האמורים בסעיף קטן (ה) ככל שנדרשו, יראו את העסק שלגביו הוגשה הבקשה כעומד בתנאים הנדרשים מטעם רשות הרישוי לצורך קבלת היתר מזורז.

(2) מתן היתר מזורז לפי סעיף זה אינו טעון אישור מאת נותני האישור, גם אם אישורם נדרש לצורך מתן רישיון או היתר זמני לאותו עסק; ואולם אין באמור כדי לגרוע מסמכויותיהם האחרות של נותני האישור לפי חוק זה, לגבי אותו עסק, ובכלל זה סמכויותיהם לפי סעיפים 6ד ו־7, והכול בכפוף להוראות לפי סעיף 1ג7.

(3) על אף האמור בפסקה (2), רשות הרישוי תמסור לנותני האישור העתק מהבקשה, עם כל צרופותיה, עם קבלתם מהמבקש, ונותני האישור יהיו רשאים בתוך 52 ימים מהמועד שבו נשלח להם העתק מהבקשה (בסעיף זה – תקופת הבדיקה) למסור לרשות הרישוי את התנגדותם למתן היתר מזורז; רשות הרישוי תציין בהודעה לנותני האישור את מועד תחילתה ומועד סיומה של תקופת הבדיקה.

(4) שר הפנים רשאי לקצר את תקופת הבדיקה בתקופה שלא תעלה על 7 ימים.

(5) רשות הרישוי תמסור למבקש, בכתב, בתוך שבעה ימים ממועד קבלת התצהיר והמסמכים כאמור בפסקה (1), אישור על קבלתם (בסעיף זה – אישור קבלה); באישור הקבלה תפרט רשות הרישוי את מועד סיומה של תקופת הבדיקה.

דברי הסבר

סעיף 1א6 לחוק שהוסף בחוק רישוי עסקים (תיקון מס' 27), התשס"א–2010 (להלן – תיקון מס' 27), חל רק על סוגי עסקים אשר לגביהם פורסם מפרט אחיד על ידי כלל נותני האישור אשר קביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמם (ר' הסבר לסעיף התחילה של תיקון מס' 27 בדברי ההסבר לסעיף 109).

בשל הצורך להתאמת הליך קבלת ההיתר המזורז על פי מורכבות העסק, כמפורט בחלק הכללי של דברי ההסבר, מוצע לפצל את מסלול ההיתר המזורז לשני מסלולים אשר נבדלים ברמת מורכבותם של סוגי העסקים (מבין ארבעת מסלולי הרישוי, רמת מורכבותם מסווגת כ"בינונית" ו"בינונית מוגברת"). בהתאם למוצע, הליך הרישוי לקבלת היתר מזורז יותאם לעסקים ברמת מורכבות "בינונית מוגברת", בעוד שהליך הרישוי לקבלת היתר מזורז לעסקים ברמת מורכבות "בינונית" ייעשה על פי הוראות סעיף קטן (יב) המוצע.

להלן השינויים העיקריים שאותם מוצע לבצע בהליך קבלת היתר מזורז ביחס לעסקים אשר רמת מורכבותם מסווגת כ"בינונית מוגברת":

מוצע להוסיף סעיף קטן (ד1), ובו ייקבע, כי רשות הרישוי תהיה רשאית, בהודעה למבקש, להאריך את התקופה למתן הודעה האמורה בסעיף קטן (ד) (21 ימים), בתקופה נוספת שלא תעלה על שבעה ימים (סך הכול 28 ימים). בהמשך לכך מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ז)(1) המוצע, כי משהגיש המבקש את התצהיר ואת המסמכים האמורים בסעיף קטן (ה) ככל שנדרשו, יראו את העסק שלגביו הוגשה הבקשה כעומד בתנאים הנדרשים מטעם רשות הרישוי לצורך קבלת היתר מזורז.

מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ז)(2), כי על אף הקבוע כיום בחוק, שלפיו היתר מזורז אינו מותנה בהליכים של אישור מוקדם מטעם נותני האישור, אלא נסמך על הצהרתו של מבקש ההיתר ולפיה מתקיימים בעסק תנאי הרישוי הקבועים לגביו, רשות הרישוי תמסור לנותני האישור העתק מהבקשה, עם כל צרופותיה, עם קבלתם מהמבקש, ונותני האישור יהיו רשאים בתוך 52 ימים מהמועד שבו נשלח להם העתק מהבקשה (להלן – תקופת הבדיקה) למסור לרשות הרישוי את התנגדותם למתן היתר מזורז. תקופת הבדיקה מורכבת מ־7 ימים למשלוח הבקשה בדואר ו־45 ימים לבדיקת הבקשה בידי נותני האישור. בהודעה לנותני האישור, תציין רשות הרישוי את מועד תחילתה ומועד סיומה של תקופת הבדיקה. מוצע בהקשר זה, כי שר הפנים יהיה רשאי לקצר את תקופת הבדיקה בתקופה שלא תעלה על 7 ימים (דהיינו, כי תקופת הבדיקה תעמוד לכל הפחות על 45 ימים).

בתוך 7 ימים ממועד קבלת התצהיר והמסמכים האמורים, רשות הרישוי תמסור למבקש, בכתב, אישור על קבלתם, ובו תפרט רשות הרישוי את מועד סיומה של תקופת הבדיקה (סעיף קטן (ז)(5) המוצע).

(6) מסר נותן אישור לרשות הרישוי את התנגדותו לבקשה לקבלת היתר מזורז בתוך תקופת הבדיקה, תודיע רשות הרישוי למבקש על דחיית הבקשה.

(7) חלפה תקופת הבדיקה ולא מסר נותן אישור לרשות הרישוי את התנגדותו לבקשה לקבלת היתר מזורז, יראו את בעל העסק שלגביו הוגשה הבקשה, בתום תקופת הבדיקה, כמי שקיבל היתר מזורז, ואישור הקבלה יהווה אסמכתא לכך עד לקבלת ההיתר המזורז לפי הוראות פסקה (8).

(8) התקיים האמור בפסקה (7), תיתן רשות הרישוי למבקש, בתוך חמישה ימים מתום תקופת הבדיקה, היתר מזורז, ותודיע על כך לנותני האישור.";

(ג) במקום סעיף קטן (ט) יבוא:

"(ט) נכלל עסק בצו כאמור בסעיף קטן (א), לא יהיה ניתן להגיש לגביו בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני לפי חוק זה במקום בקשה לקבלת היתר מזורז, אלא אם כן מתקיימים לגבי העסק הסייגים למתן היתר מזורז לפי סעיף 6א2.";

(ד) סעיף קטן (י) – בטל;

(ה) אחרי סעיף קטן (יא) יבוא:

"(יב) (1) שר הפנים, בהסכמת כל אחד מהשרים שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו ובכפוף להוראות פסקה (2), רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שלגביהם יחולו הוראות סעיף זה, בשינוי זה: במקום סעיף קטן (ז) יקראו:

דברי הסבר

מסר נותן אישור לרשות הרישוי את התנגדותו לבקשה לקבלת היתר מזורז בתוך תקופת הבדיקה, תודיע רשות הרישוי למבקש על דחיית הבקשה. חלפה תקופת הבדיקה ולא מסר נותן אישור לרשות הרישוי את התנגדותו לבקשה לקבלת היתר מזורז, יראו את בעל העסק שלגביו הוגשה הבקשה, בתום תקופת הבדיקה, כמי שקיבל היתר מזורז, ואישור הקבלה יהווה אסמכתא לכך עד לקבלת ההיתר המזורז. רשות הרישוי תיתן למבקש, בתוך חמישה ימים מתום תקופת הבדיקה, היתר מזורז, ותודיע על כך לנותני האישור (סעיפים קטנים (ז)(6) עד (8) המוצעים).

לאחר קבלת היתר מזורז, רואים בקשה לקבלת היתר מזורז לעסק, שהוגשה לפי הוראות סעיף זה, כבקשה לקבלת רישיון לפי חוק זה לאותו עסק; ניתן היתר מזורז לפי סעיף זה לאותו עסק, יימשכו ההליכים לבדיקת הבקשה לקבלת הרישיון לגביו. זאת בלא שינוי מן המצב הקיים כיום, כקבוע בסעיף קטן (ח).

אף בהקשר זה, מוצע לתקן את סעיף קטן (ט), כך שאם נכלל עסק בצו כאמור בסעיף קטן (א), לא יהיה ניתן להגיש לגביו בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני לפי חוק זה במקום בקשה לקבלת היתר מזורז, אלא אם כן מתקיימים לגביו הסייגים למתן היתר מזורז לפי סעיף 6א2.

לעומת זאת, הליך קבלת היתר מזורז אשר יינתן לפי הוראות סעיף קטן (יב) לעסקים בעלי מורכבות "בינונית" לא יותנה בהליכים של אישור מוקדם מטעם נותני האישור. בהתאם לזאת, מוצע לקבוע כי לגבי סוגי עסקים שייקבעו לפי סעיף זה, יחולו הוראות סעיף 6א1 בשינויים המפורטים בסעיף קטן (ז), אשר עניינם אי־התניית מתן היתר מזורז בהליכים מטעם נותני האישור כאמור.

וזה נוסחם של סעיפים קטנים (ז), (ט) ו־(י) בסעיף 6א שמוצע להחליפם:

"(ז) הגיש המבקש את התצהיר והמסמכים האמורים בסעיף קטן (ה), תיתן לו רשות הרישוי היתר מזורז, בתוך שבעה ימים מיום הגשתם, אלא אם כן מצאה שעל פי המידע שהגיש המבקש או על פי מידע נוסף שבידיה לא ניתן לתת היתר מזורז לעסק לפי חוק זה; רשות הרישוי תודיע לנותני האישור, בתוך 21 ימים מיום מתן ההיתר המזורז, על מתן ההיתר ועל המסמכים והתנאים שדרשה לפי סעיף קטן (ד), ותעביר אליהם העתק מהבקשה ומההיתר המזורז, עם כל צרופותיהם.

"(ז) (1) הגיש המבקש את התצהיר ואת המסמכים האמורים בסעיף קטן (ה) ככל שנדרשו, יראו את העסק שלגביו הוגשה הבקשה לקבלת היתר מזורז כעומד בתנאים הנדרשים לצורך קבלת היתר מזורז.

(2) רשות הרישוי תיתן למבקש, בתוך חמישה ימים ממועד קבלת התצהיר והמסמכים כאמור בפסקה (1), היתר מזורז, ותודיע על כך לנותני האישור בצירוף העתק מהבקשה, עם כל צרופותיה.

(3) מתן היתר מזורז לפי סעיף זה אינו טעון אישור מאת נותני האישור, גם אם אישורם נדרש לצורך מתן רישיון או היתר זמני לאותו עסק; ואולם אין בכך כדי לגרוע מסמכויותיהם האחרות של נותני האישור לפי חוק זה, לגבי אותו עסק, ובכלל זה סמכויותיהם לפי סעיפים 7ד ו־7, והכול בכפוף להוראות לפי סעיף 7ג1.";

(2) קביעת עסק מסוג העסקים המפורטים בסעיפים 2 עד 3 כטעון רישוי בצו לפי פסקה (1) טעונה גם הסכמת כל אחד מהשרים שמתן רישיון או היתר זמני לעסק מאותו סוג טעון אישור מטעמו לפי סעיפים אלה, ויחולו לגבי אותו עסק הוראות הסעיפים האמורים החלים לעניין אותו סוג עסק, בשינויים המחויבים.";

(5) בסעיף 6א2(א) –

(א) בפסקה (3), בסופה יבוא "למעט הליך כמפורט להלן:

(א) הליך בקשר לעבירת קנס או קנס מינהלי אשר לא הוגש בשלה כתב אישום לפי סעיף 15 לחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו–1985[78], או לפי סעיף 228(ד) לחוק סדר הדין הפלילי;

דברי הסבר

(ט) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהאפשרות להגיש לגבי עסק הכלול בצו כאמור בסעיף קטן (א) בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני לפי חוק זה, במקום בקשה להיתר מזורז.

(י) מתן היתר מזורז לפי סעיף זה אינו טעון אישור מאת נותני האישור, גם אם אישורם נדרש לצורך מתן רישיון או היתר זמני לאותו עסק, ואולם אין בכך כדי לגרוע מסמכויותיהם האחרות של נותני האישור לפי חוק זה, לגבי אותו עסק, ובכלל זה סמכויותיהם לפי סעיפים 7ד ו־7, והכול בכפוף להוראות לפי סעיף 7ג1."

לפסקה (5)

עניינו של סעיף 6א2 לחוק רישוי עסקים בסייגים למתן היתר מזורז. סעיף זה בנוסחו הנוכחי קובע, כי על אף האמור בסעיף 6א1 לחוק, לא יינתן היתר מזורז לעסק אם הובא לידיעת רשות הרישוי כי מתקיים אחד מאלה, בתחום רשות הרישוי:

(1) בעת הגשת הבקשה המבקש או העסק פועל בלא רישיון או היתר זמני בניגוד להוראות סעיף 4;

(2) היתר מזורז שניתן לעסק, למבקש, למי ששולט בעסק או במבקש או למי שנשלט על ידי מי מהם, בוטל לפי סעיפים 7ב1(ה) או 7ג(ד1), בשלוש השנים שקדמו להגשת הבקשה;

(3) מתנהל נגד העסק או המבקש הליך פלילי או מינהלי לפי חוק זה;

(4) העסק, המבקש, מי ששולט בעסק או במבקש או מי שנשלט על ידי מי מהם, הורשע בעבירה לפי חוק זה, בשלוש השנים שקדמו להגשת הבקשה.

יצוין כי הוראות סעיף זה הוחלו, בשינויים מחויבים, על ההסדר בדבר מתן אישור על יסוד תצהיר, כקבוע בסעיף 6(ג)(3) לחוק, וכן מוצע להחילו, בשינויים מחויבים, על הסדרים מוצעים נוספים מבוססי אמון, אשר נשענים על הגשת תצהיר מאומת כדין של בעל עסק (עסקים טעוני רישוי בלא אישור ורישיון על יסוד תצהיר, כמפורט בסעיפים 6א(א1) ו־3א6 המוצעים).

על רקע האמור, ובהינתן סמכויות העומדות לרשות הרישוי ולנותני האישור לתת קנס בעד עבירה שנקבעה

[78] ס"ח התשמ"ו, עמ' 31.

(ב) הליך להטלת עיצום כספי לפי פרק ב'2";

(ב) בפסקה (4), בסופה יבוא "ולעניין הרשעה בעבירת קנס – רק אם הוגש בשל העבירה כתב אישום לפי סעיף 228(ד) לחוק סדר הדין הפלילי";

(ג) אחרי פסקה (4) יבוא:

"(5) בשנתיים שקדמו להגשת הבקשה, התקיים לגבי העסק, המבקש מי ששולט בעסק או במבקש או מי שנשלט על ידי מי מהם, שלוש פעמים לפחות, האמור בפסקת משנה (א), האמור בפסקת משנה (ב), או האמור בפסקאות משנה (א) ו־ (ב) יחד:

(א) נמסרה דרישה לתשלום עיצום כספי, בקשר להפרת תנאי מתנאי רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, או בקשר להפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה;

(ב) הוטל קנס או קנס מינהלי, בקשר להפרת תנאי מתנאי רישיון, היתר זמני או היתר מזורז או בקשר להפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה, והתקיים אחד מאלה:

(1) הקנס שולם;

(2) חלפו המועדים להגשת בקשה לביטול הקנס או להודעה על בקשה להישפט ולא הוגשו בקשות כאמור או שנדחתה בקשה לביטול ההודעה על הטלת הקנס.";

דברי הסבר

כעבירת קנס או קנס מינהלי (סמכות הנתונה לנותני אישור), וכן לאור סמכות נותני האישור בדבר הטלת עיצומים כספיים, כמפורט בפרק ב'2 המוצע לחוק, מוצע לתקן את סעיף 2א6 ולסייג את הסייגים הקבועים בו כיום ביחס לכלים אלה.

בהתאם לזאת, מוצע לתקן את סעיף (א)(3), כך שהליך בקשר לעבירת קנס או קנס מינהלי אשר לא הוגש בשלה כתב אישום לפי סעיף 15 לחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו–1985 או לפי סעיף 228(ד) לחוק סדר הדין הפלילי, וכן הליך להטלת עיצום כספי לפי פרק ב'2 המוצע, לא יהוו סייג למתן היתר מזורז. באופן דומה, מוצע לתקן את סעיף קטן (א)(4), כך שהרשעה בעבירת קנס תהווה סייג למתן היתר מזורז, רק אם הוגש בשל העבירה כתב אישום לפי סעיף 228(ד) לחוק סדר הדין הפלילי.

הבחנה זו המוצעת, בין הליך פלילי שנוהל לאחר כתב אישום, לבין הליכי אכיפה אחרים המתבטאים בהטלת קנסות או עיצומים כספיים, עולה בקנה אחד עם מאפייניהם השונים של הליכים אלה, ורמת החומרה השונה המתבטאת בהליכים אלה.

עוד מוצע לקבוע סייג חדש, בסעיף קטן (א)(5) המוצע, שלפיו אם בשנתיים שקדמו להגשת הבקשה, התקיים לגבי העסק, המבקש מי ששולט בעסק או במבקש או מי שנשלט על ידי מי מהם, שלוש פעמים לפחות, האמור באחת מהפסקאות כמפורט להלן, או בשתיהן יחד, יהווה הדבר סייג למתן היתר מזורז:

(1) נמסרה דרישה לתשלום עיצום כספי, בקשר להפרת תנאי מתנאי רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, או בקשר להפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה (פסקת משנה (א) של סעיף 2א6(א)(5) המוצע);

(2) הוטל קנס או קנס מינהלי, בקשר להפרת תנאי מתנאי רישיון, היתר זמני או היתר מזורז או בקשר להפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה, והתקיים אחד מאלה: (1) הקנס שולם; (2) חלפו המועדים להגשת בקשה לביטול הקנס או להודעה על בקשה להישפט ולא הוגשו בקשות כאמור או שנדחתה בקשה לביטול ההודעה על הטלת הקנס (פסקת משנה (ב) של סעיף 2א6(א)(5) המוצע). יצוין כי לא נכלל עיקרון דומה בפסקת משנה (א) המוצעת לעניין עיצום כספי שהוטל, משום שהמועד הקובע לעניין הטלת העיצום הכספי, לפי האמור בסעיף, הוא מסירת "דרישה לתשלום עיצום כספי", המהווה שלב סופי של הטלת העיצום, לאחר שהתקיים שימוע למקבל העיצום.

יובהר כי מאחר שכלי האכיפה העומדים לרשות נותני האישור אינם מרוכזים כולם בחוק רישוי עסקים, אלא מעוגנים גם בדברי חקיקה נוספים, הרי שבמקרה שבו ניתנה דרישה לתשלום עיצום כספי מכוח חוק אחר, או הוטל קנס או קנס מינהלי מכוח חוק אחר, בקשר להפרת תנאי מתנאי רישיון, היתר זמני או היתר מזורז או בקשר להפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה – גם אז יחולו הוראות סעיף זה.

(6) אחרי סעיף 2א6 יבוא:

"רישוי על יסוד תצהיר

3א6. (א) שר הפנים, בהסכמת כל אחד מהשרים שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שרשות הרישוי תיתן להם רישיון או היתר זמני לפי הוראות סעיף זה (בסעיף זה – רישוי על יסוד תצהיר); בצו כאמור לא ייקבעו סוגי עסקים שרישוים על יסוד תצהיר עלול לפגוע בהשגת המטרות המפורטות בסעיף 1(א).

(ב) קביעת עסק מסוג העסקים המפורטים בסעיפים 2 עד 3 כטעון רישוי, בצו לפי סעיף קטן (א), טעונה גם הסכמת כל אחד מהשרים שמתן רישיון או היתר זמני לעסק מאותו סוג טעון אישור מטעמו לפי סעיפים אלה, ויחולו לגבי אותו עסק הוראות הסעיפים האמורים החלים לעניין אותו סוג עסק, בשינויים המחויבים.

(ג) בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני על יסוד תצהיר תוגש לרשות הרישוי בצירוף כל המסמכים הדרושים לגבי אותו עסק, שפורסמו במפרט האחיד או לצד המפרט האחיד לפי הוראות סעיף 2ג7, וכן מסמכים נוספים שקבע שר הפנים המעידים על קיום דיני התכנון והבנייה בעסק, ככל שיקבע.

(ד) הוגשה בקשה לרישיון או היתר זמני על יסוד תצהיר, תודיע רשות הרישוי למבקש הרישיון או ההיתר הזמני (בסעיף זה – המבקש), בתוך 21 ימים מיום הגשת הבקשה, על אחד מאלה, לפי העניין:

דברי הסבר

לפסקה (6)

מוצע להוסיף לחוק רישוי עסקים את סעיף 3א6 ולקבוע במסגרתו הוראות שעניינן קבלת רישיון על יסוד תצהיר, לפי הוראות סעיף זה. באופן דומה למסלול ההיתר המזורז, עיקרו של הסדר זה באפשרות לקבלת רישיון או היתר זמני על יסוד תצהיר בלבד, בלא בדיקה מוקדמת של נותני האישור אשר נקבעו לגבי אותו סוג עסק, גם אם אישורם נדרש לצורך מתן רישיון או היתר זמני לאותו עסק (זאת, בהתאם להוראת סעיף קטן (י) המוצע). ואולם בשונה ממסלול ההיתר המזורז, הגשת תצהיר לפי הוראות סעיף זה, סופה בקבלת רישיון או היתר זמני רגילים, ומשכך מסלול זה מיועד לעסקים בעלי סיכון ומורכבות נמוכים, אף יותר מעסקים אשר יש בידם לקבל היתר מזורז לפי הוראות סעיף 1א6 לחוק.

בהתאם לזאת, מוצע לקבוע, בדומה לסעיף ההיתר המזורז, כי שר הפנים, בהסכמת כל אחד מהשרים שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, יהיה רשאי לקבוע, בצו, סוגי עסקים טעוני רישוי שרשות הרישוי תיתן להם רישיון או היתר זמני על יסוד תצהיר לפי הוראות סעיף זה (משכך, הליך קבלת רישיון או היתר לפי סעיף זה ייקרא רישוי על יסוד תצהיר). בדומה לקבוע ביחס להיתר מזורז, מוצע לקבוע אף בסעיף זה, כי בצו כאמור לא ייקבעו סוגי עסקים שרישוים על יסוד תצהיר עלול לפגוע בהשגת המטרות המפורטות בסעיף 1(א) לחוק.

בהמשך לכך, מוצע לקבוע בסעיפים קטנים (ג) עד (ז) את עיקרי הליך הרישוי לפי סעיף זה, אשר דומה, בעיקרו, להליך קבלת היתר מזורז, כמפורט בסעיף 2א6 לחוק. בהתאם למוצע בסעיף קטן (ח), משהגיש המבקש את התצהיר ומסמכים חסרים, ככל שנדרשו, יראו את העסק שלגביו הוגשה הבקשה כעומד בתנאים הנדרשים לצורך קבלת רישיון או היתר זמני (הן של נותני האישור והן של רשות הרישוי), ורשות הרישוי תיתן למבקש, בתוך 5 ימים ממועד קבלת התצהיר והמסמכים האמורים, רישיון או היתר זמני, ותודיע על כך לנותני האישור.

מפאת חשיבות הדברים, ועל רקע העובדה שמדובר בהליך רישוי על יסוד תצהיר, אשר ככזה הוא מבוסס אמון, מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ח), כי הוראות סעיפים 2א6, 2ב(ה) ו־2ג(ד) לחוק רישוי עסקים, בעניין סייגים למתן היתר מזורז ובעניין הגשת תצהיר כוזב וביטול היתר מזורז, בהתאמה, יחולו, בשינויים המחויבים, על הגשת תצהיר ועל רישיון או היתר זמני על יסוד תצהיר, לפי סעיף זה.

(1) על פי המידע שהגיש המבקש או על פי מידע נוסף שבידי רשות הרישוי לא ניתן לתת רישיון לעסק לפי חוק זה;

(2) על המבקש להשלים מסמכים חסרים, הדרושים לגבי אותו עסק, שפורסמו לפי הוראות סעיף 2ג7;

(3) על המבקש להגיש מסמכים ולמלא אחר תנאים הנדרשים מטעם רשות הרישוי לפי סעיפים 7ד ו־7; לא מסרה רשות הרישוי למבקש הודעה כאמור בפסקה זו בתוך התקופה האמורה, יראוה כאילו לא דרשה הגשת מסמכים ומילוי תנאים מטעמה.

(ה) רשות הרישוי רשאית, בהודעה למבקש, להאריך את התקופה למתן ההודעה האמורה בסעיף קטן (ד) בתקופה נוספת שלא תעלה על שבעה ימים.

(ו) לא נמסרה למבקש הודעה כאמור בסעיף קטן (ד)(1), ימסור המבקש לרשות הרישוי את המסמכים שנדרשו כאמור בסעיף קטן (ד)(2) או (3), ככל שנדרשו, וכן תצהיר מאומת כדין לפי הוראות סעיף קטן (ז); המבקש ימסור את המסמכים והתצהיר כאמור בתום התקופה האמורה בסעיף קטן (ד) או לאחר שרשות הרישוי הודיעה לו, לפי הוראות אותו סעיף קטן, על המסמכים והתנאים הנדרשים, לפי העניין.

(1) תצהיר כאמור בסעיף קטן (ו) יוגש בטופס שיקבע שר הפנים, ובו יצהיר המבקש –

(א) כי מתקיימים בעסק או במבקש, לפי העניין, התנאים שפורסמו במפרט האחיד או לצד המפרט האחיד לפי הוראות סעיף 2ג7, התנאים שדרשה רשות הרישוי לפי סעיף קטן (ד)(3), ככל שדרשה, הוראות לפי חוק זה ולפי דיני התכנון והבנייה, וכן עניינים נוספים שקבע שר הפנים בטופס התצהיר;

(ב) כי לא מתקיימים הסייגים למתן היתר מזורז לפי סעיף 2א6.

(2) המבקש רשאי לציין בתצהירו כי בכל הנוגע לעניין פלוני שאינו בתחום מומחיותו, תצהירו ניתן בהתאם לאישור שקיבל מאיש מקצוע, ובלבד שצירף לתצהירו אישור זה.

(ז) הגיש המבקש את התצהיר ואת המסמכים האמורים בסעיף קטן (ו) ככל שנדרשו –

(1) יראו את העסק שלגביו הוגשה הבקשה כעומד בתנאים הנדרשים לצורך קבלת רישיון או היתר זמני;

(2) רשות הרישוי תיתן למבקש, בתוך חמישה ימים ממועד קבלת התצהיר והמסמכים האמורים, רישיון או היתר זמני, ותודיע על כך לנותני האישור.

(ח) הוראות סעיפים 2א6, 7ב1(ה) ו־7ג(ד1) יחולו, בשינויים המחויבים, על הגשת תצהיר ועל רישיון או היתר זמני על יסוד תצהיר, לפי סעיף זה.

(ט) נכלל עסק בצו כאמור בסעיף קטן (א), לא יהיה ניתן להגיש לגביו בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני שלא בהתאם להוראות סעיף זה, אלא אם כן מתקיימים לגביו הסייגים למתן היתר מזורז לפי סעיף 2א6.

(י) מתן רישיון או היתר זמני על יסוד תצהיר אינו טעון אישור מאת נותני האישור, גם אם אישורם נדרש לצורך מתן היתר זמני לאותו עסק; ואולם אין בכך כדי לגרוע מסמכויותיהם האחרות של נותני האישור לפי חוק זה, לגבי אותו עסק, ובכלל זה סמכויותיהם לפי סעיפים 7ד ו־7ז, והכול בכפוף להוראות לפי סעיף 7ג1.";

(7) בסעיף 7ב, בסופו יבוא:

"(ד) שר הפנים רשאי לקבוע סוגי עסקים טעוני רישוי אשר לא יידרשו לצרף לבקשה כאמור בסעיף קטן (א) את המסמכים האמורים באותו סעיף קטן, כולם או חלקם.";

(8) בסעיף 7ב –

(א) בכותרת השוליים, בסופה יבוא "וקבלת רישיון לאחריו";

(ב) בסעיף קטן (א), הסיפה החל במילים "רשות הרישוי תודיע" – תימחק;

(ג) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

דברי הסבר

באופן דומה לשאר נוסלולי הרישוי לפי חוק רישוי עסקים המבוססים על אמון וטעונים הגשת תצהיר מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ט), כי אם נכלל עסק בצו כאמור בסעיף קטן (א), לא יהיה ניתן להגיש לגביו בקשה לקבלת רישיון או היתר זמני שלא בהתאם להוראות סעיף זה, אלא אם כן מתקיימים לגביו הסייגים למתן היתר מזורז לפי סעיף 2א6 לחוק. יצוין, כי על אף העדר אפשרות הבחירה בעניין זה, גם לגבי עסקים במסלול רישוי על יסוד תצהיר רשאי המבקש לציין בתצהירו כי בכל הנוגע לעניין פלוני שאינו בתחום מומחיותו תצהירו ניתן בהתאם לאישור שקיבל מאיש מקצוע, ובלבד שצירף לתצהירו אישור זה. כמו כן, יודגש כי לגבי כלל העסקים, יהיה ניתן לפנות בבקשה לקבלת חוות דעת מקדמית לפי סעיף 7ה לחוק (בהתאם למצב החוקי הקיים כבר היום).

לפסקה (7)

סעיף 7ב לחוק רישוי עסקים קובע הוראות בדבר צירופם של תרשים סביבה, מפה מצבית ותכנית עסק לבקשה לרישיון, היתר זמני או היתר מזורז. מוצע לקבוע בסעיף קטן (ד) כי שר הפנים רשאי לקבוע סוגי עסקים טעוני רישוי אשר לא יידרשו לצרף לבקשתם לרישיון, היתר זמני או היתר מזורז, את המסמכים האמורים, כולם או חלקם.

לפסקה (8)

עניינו של סעיף 7ב לחוק רישוי עסקים בתוקפו של היתר זמני. בתוך כך, סעיף קטן (א) לסעיף זה קובע בנוסחו הנוכחי, כי רשות הרישוי תקבע תקופת תוקף להיתר זמני ורשאית היא להאריכה מדי פעם, ובלבד שסך התקופות לא יעלה על שנה אחת.

מוצע לתקן את סעיף 7ב, כך שייקבע, כי על אף האמור בסעיף קטן (א), אם לא השיב נותן־אישור לבקשה לרישיון או להיתר הזמני בתוך תקופת השנה הראשונה, רשות הרישוי תהיה רשאית להאריך את תקופת תוקפו של ההיתר הזמני בתקופות נוספות שלא יעלו על שנה נוספת. אם עשתה כן, תפרט רשות הרישוי בהיתר הזמני שתיתן למבקש את האמור בסעיף קטן (א5) המוצע, אשר קובע כי אם לא השיבה רשות הרישוי לבקשה לרישיון עד תום שנתיים מהמועד שבו ניתן לראשונה ההיתר הזמני, יראו את בעל העסק שלגביו הוגשה הבקשה כמי שקיבל רישיון, וההיתר הזמני יהווה אסמכתא לכך עד לקבלתו. בהתאם לסעיף קטן (א6) המוצע, אם התקיים האמור בסעיף קטן (א5), תיתן רשות הרישוי למבקש, בתוך 5 ימים מתום השנתיים האמורות, רישיון אשר תוקפו הוא מהמועד שבו ניתן לראשונה ההיתר הזמני, ותודיע על כך לנותני

"(א1) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא השיב נותן אישור לבקשה לרישיון או להיתר זמני בתוך תקופת השנה הראשונה, רשאית רשות הרישוי להאריך את תקופת תוקפו של ההיתר הזמני בתקופות נוספות שלא יעלו על שנה נוספת; האריכה רשות הרישוי את תוקפו של היתר זמני לפי סעיף קטן זה, תפרט רשות הרישוי בהיתר הזמני שתיתן למבקש את האמור בסעיף קטן (א5).

(א2) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו־(א1), תקופת תוקפו של היתר זמני לא תעלה על תקופת תוקפו של רישיון לאותו סוג עסק.

(א3) רשות הרישוי תודיע לנותני האישור על הארכת תוקפו של היתר זמני לפי סעיף זה.

(א4) האריכה רשות הרישוי את תוקפו של היתר זמני לפי הוראות סעיף קטן (א1), ונותן אישור לא השיב לבקשה לרישיון בתום תקופת השנה הנוספת, תראה רשות הרישוי את העסק שלגביו הוגשה הבקשה כמאושר על ידי אותו נותן אישור לצורך מתן רישיון; לא יאוחר מ־90 ימים לפני תום תקופת השנה הנוספת, תודיע על כך רשות הרישוי לנותן האישור.

(א5) לא השיבה רשות הרישוי לבקשה לרישיון עד תום שנתיים מהמועד שבו ניתן לראשונה ההיתר הזמני, יראו את בעל העסק שלגביו הוגשה הבקשה כמי שקיבל רישיון, וההיתר הזמני יהווה אסמכתא לכך עד לקבלתו.

(א6) התקיים האמור בסעיף קטן (א5), תיתן רשות הרישוי למבקש, בתוך חמישה ימים מתום השנתיים כאמור באותו סעיף קטן, רישיון, שתוקפו יהיה מהמועד שבו ניתן לראשונה ההיתר הזמני, ותודיע על כך לנותני האישור";

(9) בסעיף 7ב1 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "שנה" יבוא "180 ימים";

(ב) סעיף קטן (ב) – בטל;

(ג) בסעיף קטן (ג), במקום "עד תום השנה הנוספת כאמור בסעיף קטן (ב)" יבוא "עד תום תקופת תוקפו של ההיתר המזורז" ובמקום "ובלבד שחזר והצהיר כאמור בסעיף 6א1(ו) בחודש שלפני תום השנה הנוספת כאמור" יבוא "ועד לקבלת הרישיון כאמור, יראו את בעל ההיתר המזורז כמי שקיבל רישיון, וההיתר המזורז יהווה אסמכתא לכך עד לקבלתו";

דברי הסבר

האישור עוד מוצע לקבוע, בסעיף קטן (א4), כי אם האריכה רשות הרישוי את תוקפו של היתר זמני לפי הוראות סעיף קטן (א1) המוצע, ונותן אישור לא השיב לבקשה לרישיון בתום תקופת השנה הנוספת, רשות הרישוי תראה את העסק שלגביו הוגשה הבקשה כמאושר על ידי אותו נותן אישור לצורך מתן רישיון.

על פי המוצע בסעיף קטן (א2), האפשרות להאריך את תקופת תוקפו של היתר זמני לא תעלה על תקופת תוקפו של רישיון לאותו סוג עסק, וזאת כדי למנוע מצב שבו תוקפו של היתר זמני ארוך יותר מתקופת תוקף מרבית שנקבעה לאותו סוג עסק, בהתאם להוראות סעיף 7א לחוק.

לפסקה (9)

מוצע לתקן את סעיף 7ב1 לחוק רישוי עסקים, אשר קובע הוראות לעניין תוקפו של היתר מזורז, קבלת רישיון לאחריו ובטלות היתר מזורז, במספר היבטים אשר עיקרם יפורט להלן.

מוצע לתקן את סעיף קטן (א), כך שייקבע שהיתר מזורז יעמוד בתוקפו עד תום 180 ימים – ולא שנה כקבוע כיום, ממועד נתינת ההיתר המזורז או עד להחלטת רשות הרישוי לעניין מתן רישיון לאותו עסק, לפי המוקדם, תוך ביטול האפשרות הקבועה בסעיף קטן (ב) להאריך את תוקפו של ההיתר המזורז בשנה נוספת.

(ד) בסעיף קטן (ד), המילים "הארכת תקופת תוקפו של ההיתר המזורז ולפי סעיף קטן (ב) ועל" – יימחקו;

(10) בסעיף 7ג(ד), אחרי "רשות הרישוי" יבוא "בתוך שבעה ימים ממועד הביטול", אחרי "ההיתר הזמני" יבוא "וכן לנותני האישור" ובמקום "60 ימים" יבוא "30 ימים";

(11) בסעיף 8ב –

(א) בסעיף קטן (א), בהגדרות "מורשה לנגישות השירות" ו"מורשה לנגישות מבנים, תשתיות וסביבה", בכל מקום, הסיפה החל במילים "שהוא עובד של רשות" – תימחק;

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום הסיפה החל במילים "אלא אם כן מצאה רשות הרישוי" יבוא "אלא אם כן המציא מבקש הרישיון, ההיתר הזמני או ההיתר המזורז, לפי העניין (בסעיף זה – המבקש) לידי רשות הרישוי, חוות דעת של מורשה לנגישות השירות וחוות דעת של מורשה לנגישות מבנים, תשתיות וסביבה, שלפיהן מתקיימות הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.";

(ג) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), רשאי המבקש לבקש מרשות הרישוי שבדיקת קיומן של הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות תיעשה על סמך חוות דעת של מורשה לנגישות השירות ומורשה לנגישות מבנים, תשתיות וסביבה, אשר הם עובדים של רשות הרישוי או שרשות הרישוי התקשרה עמם לעניין זה (בסעיף זה – מורשים מטעם רשות הרישוי).

דברי הסבר

עוד מוצע לתקן את סעיף קטן (ג), כך שייקבע שאם לא נמסרה הודעה לעניין מתן רישיון עד תום תקופת ההיתר המזורז (שאותה מוצע להעניק, כאמור, על 180 ימים ממועד מתן ההיתר המזורז), יינתן לבעל עסק רישיון עסק, בלי שיידרש לחזור ולהצהיר על המפורט בסעיף 6א1(ו)(1) לחוק, וכי עד לקבלת הרישיון כאמור יראו את בעל ההיתר המזורז כמי שקיבל רישיון, וההיתר המזורז יהווה אסמכתא לכך עד לקבלתו.

לפסקה (10)

מוצע לתקן את סעיף 7ג(ד) לחוק רישוי עסקים, כך שייקבע שאם בוטל רישיון או היתר זמני לפי סעיף זה, הרי שנוסף על ההודעה אשר רשות הרישוי נדרשת לשלוח לבעל הרישיון או ההיתר הזמני, תישלח הודעה כאמור גם לנותני האישור אשר נקבעו לגבי אותו סוג עסק, וזאת בתוך 7 ימים. עוד מוצע כי ביטול הרישיון או ההיתר הזמני ייכנס לתוקפו בתום 30 ימים, במקום 60 ימים, מיום ההודעה על הביטול.

לפסקה (11)

על פי סעיף 8ב לחוק רישוי עסקים, לא יינתן רישיון, היתר זמני או היתר מזורז לעסק טעון רישוי שהוא מקום או שירות ציבורי, כהגדרתו בסעיף האמור, אלא אם כן מצאה רשות הרישוי כי קוימו הוראות הנגישות לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

לשם קביעה האם אכן קוימו הוראות הנגישות, נדרשת רשות הרישוי, על פי הסעיף כנוסחו היום, להתקשר עם מורשה לנגישות השירות ועם מורשה לנגישות מבנים, תשתיות וסביבה, ולקבל את חוות דעתם לגבי כל בקשה לרישיון עסק שהוא מקום או שירות ציבורי, המוגשת לרשות הרישוי.

מוצע לתקן את סעיף 8ב ולקבוע בו חובה על מבקש רישיון עסק להמציא לידי רשות הרישוי חוות דעת מאת מורשי נגישות באשר להתקיימות דרישות הנגישות.

בהתאם לכך, מוצע לתקן את ההגדרות למונחים "מורשה לנגישות השירות" ו"מורשה לנגישות מבנים, תשתיות וסביבה", שלפיהן ייקבע כי חוות דעת מאת מורשי נגישות תינתן בידי מורשי נגישות כמשמעותם בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, ואין עוד צורך כי חוות הדעת תינתן רק בידי מורשי נגישות שהם עובדי הרשות המקומית או מי שרשות הרישוי התקשרה עמם. בהמשך לכך, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ב), כי בדיקת קיום הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות תיעשה על יסוד חוות דעת שהמציא מגיש הבקשה לרישיון, היתר זמני או היתר מזורז.

עם זאת, מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ג), כי מבקש הבקשה יהיה רשאי לבקש מרשות הרישוי שבדיקת קיומן של הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות

(ד) ביקש המבקש כאמור בסעיף קטן (ג), תבדוק רשות הרישוי את קיומן של הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות על סמך חוות דעת של מורשים מטעמה, בתוך תקופה שיקבע שר הפנים, והמבקש ישלם לרשות הרישוי אגרה בשיעור שיקבע שר הפנים, בעד ביצוע הבדיקה.

(ה) על אף הוראות סעיף זה, רשאי שר הפנים, בהסכמת שר המשפטים, לקבוע, בצו, לגבי סוגי עסקים טעוני רישוי, שהם מקום ציבורי או שירות ציבורי, כי המבקש יהיה רשאי להמציא לצורך מתן רישיון, היתר זמני או היתר מזורז כאמור בסעיף קטן (ב) –

(1) רק אחת מחוות הדעת המנויות באותו סעיף קטן;

(2) במקום כל אחת מחוות הדעת המנויות בסעיף קטן (ב), תצהיר מאומת כדין ובו הצהיר המבקש כי קיימו הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.";

(12) אחרי סעיף 8ג יבוא:

"ביקורת בעסק לשם בדיקת עמידה בתנאים למתן רישיון או היתר או לחידושו

8ד. (א) ערכו רשות הרישוי או נותן אישור, או מי שהם הסמיכו לכך מבין עובדי רשות הרישוי או נותן האישור, ביקורת בעסק שלגביו הוגשה בקשה לקבלת רישיון או היתר לפי חוק זה או לחידושם, לשם בדיקת עמידת העסק בתנאים הנדרשים לכך, ומצאו כי לא מתקיים לגבי העסק תנאי מהתנאים כאמור, ימסרו לבעל העסק הודעה בכתב לפי הוראות סעיף קטן (ד) (בסעיף זה – הודעה על אי־קיום תנאים), בתוך 30 ימים ממועד עריכת הביקורת.

דברי הסבר

לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח–1998 (בפרק זה – חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות) תיעשה על סמך חוות דעת של מורשה לנגישות השירות ומורשה לנגישות מבנים, תשתיות וסביבה, אשר הם עובדים של רשות הרישוי או שרשות הרישוי התקשרה עמם לעניין זה. ביקש כאמור מגיש הבקשה, מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ד), כי רשות הרישוי היא שתבדוק את קיומן של הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות על סמך חוות דעת של מורשים מטעמה, בתוך תקופה שיקבע שר הפנים, והמבקש ישלם לרשות הרישוי אגרה בשיעור שיקבע שר הפנים, בעד ביצוע הבדיקה.

עוד מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ה), כי על אף הוראות סעיף זה, שר הפנים, בהסכמת שר המשפטים, יהיה רשאי לקבוע, בצו, לגבי סוגי עסקים טעוני רישוי, שהם מקום ציבורי או שירות ציבורי, כי מבקש יהיה רשאי להמציא לצורך מתן רישיון, היתר זמני או היתר מזורז כאמור בסעיף קטן (ב), רק אחת מחוות הדעת המנויות באותו סעיף קטן, או כי במקום כל אחת מחוות הדעת המנויות בסעיף קטן (ב), יגיש המבקש תצהיר מאומת כדין ובו הצהיר כי קיימו הוראות הנגישות לפי פרק ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

לפסקה (12)

לסעיף 8ד המוצע כדי להגביר את השקיפות והוודאות למבקש הרישיון, ולקצר את הזמנים הנדרשים לצורך רישוי העסק, מוצע להוסיף סעיף 8ד לחוק רישוי עסקים ובו הוראות בנושא ביקורת בעסק לשם בדיקת עמידה בתנאים למתן רישיון או היתר או לחידושו. על פי המוצע, אם ערכו נותן אישור או רשות הרישוי ביקורת בעסק שלגביו הוגשה בקשה לקבלת רישיון או היתר לפי חוק זה או לחידושם, לשם בדיקת עמידת העסק בתנאים הנדרשים לכך, ומצאו כי לא מתקיים לגבי העסק תנאי מהתנאים כאמור, ימסרו לו הודעה לפי הוראות סעיף קטן (ד) המוצע (בפרק זה – הודעה על אי־קיום תנאים), בתוך 30 ימים ממועד עריכת הביקורת. נדרשו נותן אישור או רשות הרישוי לבקר כמה פעמים בעסק לשם עריכת ביקורת כאמור, ימסרו את ההודעה על אי־קיום תנאים בתוך 30 ימים מהמועד הראשון שבו ביקרו בעסק.

על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו־(ב) המוצעים, מוצע לקבוע כי שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו יהיה רשאי, לקבוע סוגי עסקים טעוני רישוי שבשל מורכבותם לא ניתן למסור לבעל עסק הודעה

(ב) נדרשו נותן אישור או רשות הרישוי לבקר מספר פעמים בעסק לשם עריכת ביקורת כאמור בסעיף קטן (א), ימסרו את ההודעה על אי־קיום תנאים בתוך 30 ימים מהמועד הראשון שבו ביקרו בעסק.

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו־(ב), רשאי שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, לקבוע סוגי עסקים טעוני רישוי שבשל מורכבותם לא ניתן למסור לבעל העסק הודעה על אי־קיום תנאים בתוך התקופה האמורה בסעיף קטן (ב), ולגביהם יהיה ניתן למסור הודעה כאמור בתוך תקופה ארוכה יותר אשר לא תעלה על התקופה שיקבע; הודעה על קביעה של שר לפי סעיף קטן זה תפורסם באינטרנט, בפורטל השירותים והמידע של ממשלת ישראל "ממשל זמין".

(ד) בהודעה על אי־קיום תנאים, יפורטו כל אלה:

(1) התנאים שהעסק אינו עומד בהם;

(2) המועד שעד אליו על בעל העסק לבצע שינויים לשם עמידה בתנאים המפורטים בהודעה (בסעיף זה – שינויים);

(3) האופן שבו על בעל העסק להוכיח כי ביצע את השינויים עד המועד כאמור בפסקה (2), ורשאים הם להורות כי הוכחה כאמור תיעשה, בין השאר, על יסוד אחד מאלה:

(א) הגשת הצהרה על ביצוע השינויים;

(ב) הגשת מסמכים אחרים להוכחת ביצוע השינויים;

(ג) במסגרת ביקורת חוזרת שיערכו נותן האישור או רשות הרישוי בעסק, בתוך 30 ימים מיום שהודיע בעל העסק על ביצוע השינויים; לא ערכו נותן האישור או רשות הרישוי ביקורת

דברי הסבר

על אי־קיום תנאים בתוך התקופה האמורה בסעיף קטן (ב), ולגביהם ניתן למסור הודעה כאמור בתוך תקופה ארוכה יותר ובלבד שלא תעלה על התקופה שיקבע; הודעה על קביעה של שר לפי סעיף קטן זה תפורסם גם באינטרנט, בפורטל השירותים והמידע של ממשלת ישראל "ממשל זמין", זאת, כדי לרכז את כלל המועדים אל מול נותני האישור השונים, תחת קורת גג אחת.

בהודעה על אי־קיום תנאים יפרטו נותן האישור או רשות הרישוי, לפי העניין, את התנאים שהעסק אינו עומד בהם, המועד שעד אליו על בעל העסק לבצע שינויים לשם עמידה בתנאים כאמור והאופן שבו על בעל העסק להוכיח כי ביצע את השינויים עד המועד כאמור, לפי המוצע, הם רשאים להורות בהודעה כי הוכחה כאמור תיעשה, בין השאר, על יסוד אחד מאלה:

– הגשת הצהרה על ביצוע השינויים;

– הגשת מסמכים אחרים להוכחת ביצוע השינויים;

– במסגרת ביקורת חוזרת שיערכו נותן האישור או רשות הרישוי בעסק בתוך 30 ימים מיום שהודיע בעל העסק על ביצוע השינויים הנדרשים; לא ערכו נותן האישור או רשות הרישוי ביקורת חוזרת בתוך התקופה כאמור, יגיש בעל העסק הצהרה כאמור בפסקת משנה (א) על ביצוע השינויים, ויראו את העסק כמי שביצע את השינויים הנדרשים לצורך קבלת אישור רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, או חידושם, לפי העניין.

חוזרת בתוך התקופה כאמור, יגיש בעל העסק הצהרה כאמור בפסקת משנה (א) על ביצוע השינויים, ויראו את העסק כמי שבוצעו לגביו השינויים הנדרשים לצורך קבלת אישור, רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, או חידושם, לפי העניין.

(ה) מסרו נותן אישור או רשות הרישוי הודעה על אי־קיום תנאים, לא ידרשו מבעל העסק לעמוד בתנאי או להוכיח את עמידת העסק בתנאי, באופן שלא פורט בהודעה, אלא באחד מאלה:

(1) עמידה בתנאי כאמור או אופן הוכחת עמידת העסק בתנאי כאמור נדרשים באופן מפורש בדין או במפרט אחיד;

(2) חל שינוי משמעותי בעסק המצדיק את התניית הרישיון או ההיתר בעמידה בתנאי כאמור או בשינוי אופן הוכחת עמידת העסק בתנאי כאמור;

(3) ניתן אישור לכך מאת גורם מוסמך ארצי.

(ו) אין בתקופות הקבועות בסעיף זה בקשר להודעה על אי־קיום תנאים כדי להאריך תקופות שנקבעו לפי חוק זה לעניין מתן החלטה בידי נותן אישור או רשות הרישוי בבקשה לקבלת רישיון או היתר.

דרישה לתיקון ליקויים

8ה. (א) היה לרשות הרישוי או לנותן אישור, או למי שהם הסמיכו לכך מבין עובדי רשות הרישוי או נותן האישור, לפי העניין, יסוד סביר להניח כי לא מתקיימים בעסק שניתן לגביו רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, הוראה מההוראות לפי חוק זה, או תנאי מתנאי הרישיון, ההיתר הזמני או ההיתר המזורז, רשאים הם למסור לבעל העסק דרישה בכתב לתיקון הליקויים לפי הוראות סעיף קטן (ב) (בסעיף זה – דרישה לתיקון ליקויים); לעניין זה, "נותן אישור" – למעט שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

דברי הסבר

בסעיף קטן (ה) מוצע לקבוע, כי אם מסרו נותן אישור או רשות הרישוי הודעה על אי־קיום תנאים, לא ידרשו מבעל העסק לקיים תנאי או להוכיח את עמידתו בתנאי באופן שלא פורט בהודעה, אלא באחד מאלה:

העמידה בתנאי כאמור או האופן להוכחת עמידת העסק בתנאי כאמור נדרשים באופן מפורש בדין או במפרט אחיד;

חל שינוי משמעותי בעסק המצדיק את התניית הרישיון או ההיתר בתנאי כאמור או את שינוי אופן הוכחת עמידת העסק בתנאי כאמור;

ניתן אישור לכך מאת גורם מוסמך ארצי כהגדרתו בסעיף ז(ה) לחוק.

למען הסר ספק, מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ו), כי אין בתקופות הקבועות בסעיף זה בקשר להודעה על אי־קיום תנאים כדי להאריך מועדים שנקבעו לפי חוק זה לעניין מתן החלטה בבקשה לקבלת היתר או רישיון על ידי נותן אישור או רשות הרישוי, לפי העניין.

לסעיף 8ה המוצע

עניינו של סעיף זה בדרישה לתיקון ליקויים הנמסרת לבעל רישיון או היתר, על פי המוצע, היה לרשות הרישוי או לנותן אישור, או למי שהם הסמיכו לכך מבין עובדי רשות הרישוי או נותן האישור, לפי העניין, יסוד סביר להניח כי לא מתקיימים בעסק טעון רישוי שניתן לגביו רישיון, היתר זמני או היתר מזורז הוראה מההוראות לפי חוק זה, או תנאי

(ב) בדרישה לתיקון ליקויים יפורטו כל אלה:

(1) הליקויים שנמצאו בעסק ושאותם על בעל העסק לתקן;

(2) המועד שעד אליו על בעל עסק לתקן את הליקויים, ובלבד שלא יהיה מוקדם מ־14 ימים ממועד מסירת ההודעה.

(ג) בעל העסק יתקן את הליקויים שפורטו בדרישה לתיקון ליקויים בתוך המועד שנקבע בדרישה, וידווח על כך לרשות הרישוי או לנותן האישור, לפי העניין, כפי שיפורט בדרישה.

(ד) בעל עסק שנמסרה לו דרישה לתיקון ליקויים רשאי להגיש עליה השגה לפני גורם מוסמך ארצי כהגדרתו בסעיף 7(ה), בתוך שבעה ימים מהמועד שבו נמסרה לו הדרישה, או בתוך תקופה ארוכה יותר כפי שהורו רשות הרישוי או נותן האישור, בדרישה כאמור.

(ה) ההוראות לפי סעיף 5ג7(ב) ו־(ד) יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין השגה לפי סעיף קטן (ד).

החלטות נותן אישור ורשות הרישוי

18. (א) החלטות נותן אישור או רשות הרישוי יינתנו בכתב ויהיו מנומקות.

(ב) נותן אישור או רשות הרישוי לא ייתנו לבעל עסק החלטות המשנות החלטות קודמות שניתנו על ידם לעניין אי־עמידה בתנאים לקבלת רישיון או להיתר לפי חוק זה, אלא בנסיבות כאמור בפסקאות (1) עד (3) בסעיף 8ד(ה), בשינויים המחויבים.";

דברי הסבר

מתנאי הרישיון, ההיתר הזמני או ההיתר המזורז, רשאי כל אחד מהם, למסור לבעל העסק, דרישה לתיקון ליקויים לפי הוראות סעיף זה. המועד לתיקון הליקויים כאמור לא יפחת מ־14 ימים. יצוין, כי "נותן אישור", לעניין זה, יוגדר "למעט שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים" וזאת משום שמשרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים מוסמך להוציא צו שיפור לפי סעיף 8א לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד–1954, וכדי להימנע מיצירת סמכויות מקבילות וסותרות בנושא זה.

בהמשך לכך, מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ב), את העניינים שאותם נדרשים נותן האישור או רשות הרישוי, לפי העניין, לפרט בהודעה.

בסעיף קטן (ג) מוצע לקבוע כי בעל עסק שנמסרה לו הודעה לתיקון ליקויים יתקן את הליקויים שפורטו בדרישה בתוך המועד שנקבע בדרישה וידווח על כך לרשות הרישוי או לנותן האישור, לפי העניין, בהתאם לאמור בדרישה. על פי המוצע בסעיף קטן (ד), בעל עסק שנמסרה לו דרישה לתיקון ליקויים רשאי להגיש עליה השגה לגורם מוסמך ארצי, בתוך שבעה ימים מהמועד שבו נמסרה לו הדרישה או בתוך תקופה ארוכה יותר כפי שהורו רשות הרישוי או נותן האישור, לפי העניין, בדרישה לתיקון ליקויים, בהתאם לתיקונים הנדרשים ומורכבותם. כמו כן מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ד), כי הוראות סעיף 5ג7(ב) (הקובע כי הגשת השגה אינה מתלה את תוקפה של ההחלטה כל עוד לא החליטו רשות הרישוי או נותן האישור, לפי העניין, אחרת) ו־(ד)(המסמיך את שר הפנים, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת לקבע אגרות לעניין הגשת השגה לפי סעיף זה) יחולו אף על הגשת השגה על דרישה לתיקון ליקויים לפי הוראת סעיף קטן (ד) המוצע.

לסעיף 18 המוצע

מוצע להוסיף סעיף 18 הנוגע להחלטות נותן אישור ורשות הרישוי. בתוך כך מוצע לקבוע, כי החלטות נותן אישור או רשות הרישוי יינתנו בכתב ויהיו מנומקות, וכן כי נותן אישור או רשות הרישוי לא ייתנו לבעל עסק החלטות המשנות החלטות קודמות שניתנו על ידם לעניין אי־עמידה בתנאים לקבלת רישיון או להיתר לפי חוק זה, אלא בנסיבות כאמור בפסקאות (1) עד (3) בסעיף 8ד(ה) המוצע, בשינויים המחויבים.

(13) אחרי סעיף 12 יבוא:

"עידוד הפעילות הכלכלית

12א. בבואו להתקין תקנות או צווים, לפרסם מפרטים אחידים או לקבוע הנחיות, שעניינם סיווג עסקים להליכי רישוי, תנאים לרישיון או להיתר או חובות לפי חוק זה החלות על בעל עסק טעון רישוי, ישקול הגורם המוסמך לכל אחד מאלה, נוסף על כל שיקול אחר, שיקולים של עידוד הפעילות הכלכלית, לרבות העלויות הכרוכות ביישום התקנות, הצווים, המפרטים האחידים או ההנחיות, לפי העניין.";

(14) בסעיף 13 –

(א) האמור בו יסומן "(א)" ובו, אחרי "או שבוטלו" יבוא "לרבות חידושם על יסוד תצהיר מאומת כדין שיוגש על ידי בעל העסק";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) בתקנות לפי סעיף קטן (א), ניתן לקבוע כי משחלפה התקופה שנקבעה לפי חוק זה למתן החלטה לגבי חידושם של רישיונות, היתרים זמניים או היתרים מזורזים שפקע תוקפם, יהיה ניתן לראות את בעל עסק כמי שחודש הרישיון, ההיתר זמני או ההיתר מזורז של העסק שבבעלותו, לפי חוק זה.";

(15) בסעיף 14 –

(א) בכותרת השוליים, בסופה יבוא "או דרישה לתיקון ליקויים";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) אדם שלא קיים דרישה לתיקון ליקויים שנמסרה לו לפי סעיף 8ה, דינו – הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין.";

דברי הסבר

לפסקה (13)

מוצע להוסיף סעיף 12א בחוק רישוי עסקים ולקבוע בו כי בבואו להתקין תקנות או צווים, לפרסם מפרטים אחידים או לקבוע הנחיות, שעניינם סיווג עסקים להליכי רישוי, תנאים לרישיון או להיתר או חובות לפי חוק זה החלות על בעל עסק טעון רישוי, ישקול הגורם המוסמך לכל אחד מאלה, נוסף על כל שיקול אחר, שיקולים של עידוד הפעילות הכלכלית, לרבות העלויות הכרוכות ביישום התקנות, הצווים, המפרטים האחידים או ההנחיות, לפי העניין.

לפסקה (14)

סעיף 13 לחוק רישוי עסקים קובע, כי דרכי חידושם של רישיונות, היתרים זמניים והיתרים מזורזים שפקע תוקפם או שבוטלו, האגרות המשתלמות בעד בקשות לרישיון, להיתר זמני, להיתר מזורז או לחידושם, וכן בעד חוות דעת מקדמית והפטור מהן ייקבעו בתקנות. עוד נקבע, כי תקנות אלה יכולות להיות כלליות או לסוגים של עסקים.

מוצע להוסיף ולקבוע, כי בתקנות כאמור לעניין דרכי חידושם של רישיונות, היתרים זמניים והיתרים מזורזים שפקע תוקפם או שבוטלו, יהיה ניתן לקבוע הוראות בדבר חידושם על יסוד תצהיר מאומת כדין שיוגש על ידי בעל העסק. עוד מוצע, לקבוע, כי בתקנות האמורות יהיה ניתן לקבוע כי משחלפה התקופה שנקבעה לפי חוק זה למתן החלטה לגבי חידושם של רישיונות, היתרים זמניים או היתרים מזורזים שפקע תוקפם, יהיה ניתן לראות את בעל העסק כמי שחודש הרישיון, ההיתר זמני או ההיתר מזורז של העסק שבבעלותו, לפי חוק זה.

לפסקה (15)

סעיף 14 לחוק רישוי עסקים קובע עונשים על עיסוק בלא רישיון, היתר זמני או היתר מזורז ועל אי־קיום תנאי מתנאי רישיון, היתר זמני או היתר מזורז או הוראת תקנה לפי סעיפים 9 עד 11ב. לאור הוספת הסמכות, למתן דרישה לתיקון ליקויים בידי נותן אישור או רשות הרישוי לפי הוראות סעיף 8ה המוצע, מוצע להחיל גם על אי־קיום דרישה זו את סעיף העונשין, ולקבוע בסעיף 14(א1) לחוק כי אי־קיום דרישה לתיקון ליקויים שניתנה לבעל עסק היא עבירה פלילית, שדינה – הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז–1977 (להלן – חוק העונשין). תיקון זה יאפשר אף את קביעת העבירה כעבירת קנס לפי הוראת סעיף 14א1 לחוק.

(16) בסעיף 14א1 –

(א) בסעיף קטן (א), אחרי "כעל עבירת קנס" יבוא "הודיע נותן אישור לשר הפנים כי אכיפת עבירה מסוימת הקבועה בצו תיעשה בידי נותן אישור בלבד, יקבע זאת שר הפנים בצו כאמור";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) על אף האמור בסעיף קטן (א), צו כאמור באותו סעיף קטן הנוגע לעבירה בעניין מהעניינים המפורטים בסעיף 1(א) יהיה טעון גם הסכמה של השר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, לפי סעיף 1(ב)."';

(17) אחרי סעיף 14א1 יבוא:

"מסירת פרטים לא נכונים

14א2. בעל עסק או מבקש רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, שמסר פרטים לא נכונים בתצהיר או במסמך כמפורט להלן, דינו – מאסר שמונה עשר חודשים:

(1) תצהיר לפי סעיף 6(ג)(1);

(2) תצהיר לפי סעיף 6א(א1)(1);

(3) תצהיר או מסמך לפי סעיף 6א1;

דברי הסבר

לפסקה (16)

במסגרת תיקון מס' 27 נוסף סעיף 14א1 לחוק אשר קובע, כי שר הפנים, בהסכמת שר המשפטים ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, רשאי להכריז, בצו שיפורסם ברשומות, על עבירה לפי חוק זה כעל עבירת קנס. עד היום טרם הותקן צו עבירות קנס לפי הוראות סעיף זה. כפי שיפורט בהמשך, בהתאם למצב המשפטי הנוכחי, הוראות תיקון מס' 27, ובכלל זה, סעיף 18 לתיקון האמור, שבו הוסף סעיף 14א1 לחוק, חל רק על סוגי עסקים אשר לגביהם פורסם מפרט אחיד על ידי כלל נותני האישור אשר קביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמם.

בסעיף 14א1(ג) נקבע, כי בלי לגרוע מהאמור בסעיף 228(ב) לחוק סדר הדין הפלילי, רשאי שר שקביעת עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, להסמיך עובד מעובדי משרדו בסמכות הקבועה בסעיף האמור לעניין עבירות שהוכרזו כעבירות קנס לפי סעיף קטן (א). משמעות הדבר, כי סמכות לתת קנס בעד הפרה של עבירה אשר נקבעה כעבירת קנס לפי הוראות סעיף זה, נתונה הן לרשות הרישוי והן לנותני האישור הנוגעים בדבר.

מוצע לאפשר לנותני האישור לקבוע עבירות מסוימות שאותן יאכפו בעצמם בלבד; לשם כך מוצע לתקן את סעיף קטן (א) כך שייקבע שאם הודיע נותן אישור לשר הפנים כי אכיפת עבירה מסוימת הקבועה בצו תיעשה בידי נותן האישור בלבד, יקבע זאת שר הפנים בצו כאמור. במקרה זה, לא תעמוד לרשות הרישוי סמכות לאכוף את ההפרות הרלוונטיות באמצעות מתן קנסות. נותן האישור יאכוף את העבירה האמורה בעצמו בלבד באמצעות עבירות קנס (כאשר מדובר בנותן אישור שפועל ממילא באמצעות כלי זה) או באמצעות כלים אחרים (כגון עיצום כספי או קנס מינהלי). עוד מוצע לקבוע, כי לגבי כל צו הכולל עבירה בנושא שהוא בתחום האחריות המקצועית של נותן אישור מסוים, תידרש גם הסכמת השר הרלוונטי, וזאת נוסף על הגורמים המנויים בסעיף 14א1(א) לחוק. לצורך כך, מוצע לתקן ולהוסיף סעיף קטן (א1), ובו ייקבע, כי על אף האמור בסעיף קטן (א), צו כאמור באותו סעיף קטן הנוגע לעבירה בעניין מהעניינים המפורטים בסעיף 1(א) יהיה טעון גם הסכמה של השר שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, לפי סעיף 1(ב). דרישת ההסכמה בהקשר זה נועדה הן לצורך אפיון העבירות שבתחומי המומחיות הספציפיים של נותני האישור השונים אשר מוצדק לקבוע לגביהם צו עבירות קנס, וקביעת הקנסות המתאימים לעבירות השונות, והן כדי שלא יותקנו צווי עבירות קנס בנושאים שלגביהם הודיע נותן האישור כי בכוונתו לאכפם בכוחות עצמו, כאשר האכיפה נעשית על ידו שלא על ידי הטלת קנסות אלא בדרך אחרת – כגון עיצומים כספיים או עבירות מינהליות.

לפסקה (17)

סעיף 239 לחוק העונשין קובע עבירה כללית בדבר מסירת תצהיר שקר, אשר סמכות האכיפה לגביה מוקנית למשטרת ישראל. כדי לתת בידי נותני האישור ורשות הרישוי סמכות לאכוף בעצמם מקרים של מסירת פרטים לא נכונים בתצהיר או במסמך שנמסר במסגרת בקשה להיתר מזורז או לרישיון על יסוד תצהיר מוצע לעגן עבירה ספציפית זו בהוראות חוק רישוי עסקים. זאת בפרט משום שהחוק מאפשר מתן אישור היתר או רישיון על בסיס מסירת תצהירים ומסמכים, וקבלת רישיון עסק באופן זה,

(4) תצהיר או מסמך לפי סעיף 6א3;

(5) מסמך לפי סעיף 6ב(א) המצורף לבקשה להיתר מזורז לפי סעיף 6א1 או לבקשה לרישיון על יסוד תצהיר לפי סעיף 6א3;

(6) מסמכים נוספים לפי סעיף 6ג(ב)(1) או (ג), המצורפים לבקשה להיתר מזורז לפי סעיף 6א1 או לבקשה לרישוי על יסוד תצהיר לפי סעיף 6א3;

(7) תצהיר לפי סעיף 8ב(ה)(2).";

(18) אחרי סעיף 14ב יבוא:

"קדימות לנותן אישור במתן דרישה לתיקון ליקויים ובהטלת קנס בשלה

14ג. על אף הוראות סעיפים 8ה ו־14א1, רשות הרישוי לא תמסור דרישה לתיקון ליקויים ולא תטיל קנס בשל אי־קיום דרישה לתיקון ליקויים, בעניין שלגביו שר שקביעתו של עסק כטעון רישוי טעונה התייעצות עמו, פרסם הודעה שלפיה אכיפת ההוראה האמורה תיעשה רק בידי נותן אישור שהוא הסמיכו לכך; הודעה כאמור תפורסם בדרך שיורה בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף 19א.";

(19) אחרי סעיף 19 יבוא:

"הנחיות לעניין אכיפה ופיקוח והתיאום בין נותני האישור לרשות הרישוי

19א. (א) היועץ המשפטי לממשלה יקבע הנחיות בעניינים אלה:

(1) אופן האכיפה והפיקוח לפי חוק זה בידי נותני אישור ורשות הרישוי, והתיאום בין נותני האישור לרשות הרישוי בנושאים אשר לגביהם נתונות סמכויות אכיפה ופיקוח לנותני אישור וגם לרשות הרישוי;

דברי הסבר

אשר אינו כולל בחינה מראש של עמידה בתנאי הרישיון על ידי נותני האישור, מחייבת הסתמכות על הצהרתו של בעל העסק בנושאים אלה. לפיכך, היכולת לתת אמון בהצהרתו של בעל העסק בנוגע לעמידה בתנאי הרישיון היא תנאי הכרחי להתאפשרותו של מסלול זה. וממילא נדרשת גם אפשרות אכיפה מכוח החוק כאשר אמון זה מופר והעסק נפתח על סמך מידע לא נכון שנמסר על ידי בעל העסק.

לפסקה (18)

כמפורט לעיל, הסמכויות למתן דרישה לתיקון ליקויים לפי סעיף 8ה המוצע והטלת קנס בעד הפרת דרישה לתיקון ליקויים, לפי סעיף 14א1 בכפוף לקביעת העבירה כעבירת קנס לפי אותו סעיף, נתונות, ככלל, הן לרשות הרישוי והן לנותני האישור.

מוצע לקבוע, בסעיף 14ג המוצע, הוראה בדבר מתן קדימות לנותן אישור במתן דרישה לתיקון ליקויים ובהטלת קנס בשלה. בתוך כך ייקבע, כי בנושאים שלגביהם פרסמו נותני האישור הודעה שלפיה אכיפתם תיעשה על ידם בלבד לא תהיה רשות הרישוי רשאית לתת דרישה לתיקון ליקויים או להטיל קנסות בשל אי־קיום הוראה כאמור. זאת, במטרה להבטיח מסלול ברור ועקבי לאכיפה בנושאים אלה, ולמנוע מצב שבו רשות הרישוי נותנת דרישה לתיקון ליקויים, כאשר אין היא מוסמכת להטיל קנס בשל הפרת הוראה כזו. כך, דרישה לתיקון ליקויים תינתן בידי מי שמוסמך לאכוף את הפרתה. הודעת נותני האישור לגבי הנושאים שייאכפו על ידם בלבד תפורסם כפי שייקבע בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף 19א, וכן רשאי היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לאמור בסעיף 19א(א)(2), לקבוע דרכים נוספות ליידוע בנושא זה.

לפסקה (19)

חוק רישוי עסקים יוצר סיטואציה ייחודית בכל הנוגע לאכיפת ההוראות החלות על עסקים מכוחו. זאת, משום שיש גופים רבים השותפים הן לקביעת ההוראות החלות על העסק, והן לאכיפתן של הוראות אלה. זאת ועוד, כלי האכיפה העומדים לרשותם של נותני האישור אינם מרוכזים כולם בחוק רישוי עסקים, אלא מעוגנים גם בדברי חקיקה נוספים המסדירים תחומים מקצועיים שונים, שלגביהם נתונות לנותני האישור סמכויות אכיפה מגוונות. כך נוצר מצב שבו הוראות שונות החלות על העסק עשויות להיאכף באמצעות עבירות פליליות,

(2) דרך פרסום הודעה לפי סעיף 14ג, ורשאי הוא להורות גם על מסירת הודעה כאמור בדרכים נוספות כפי שיורה;

(3) הטעמים שבשלהם ניתן להטיל עיצום כספי לפי פרק ב'1 בשל הפרה כאמור בסעיף 29יט, אף בלי שנמסרה לגבי אותה הפרה דרישה לתיקון ליקויים לפי סעיף 8ה.

(ב) הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף זה יחייבו גם גופים שאינם המדינה המוסמכים לבצע אכיפה או פיקוח לפי חוק זה.

(ג) הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף זה יפורסמו באתר האינטרנט של משרד המשפטים.";

(20) בסעיף 20 –

(א) האמור בו יסומן "(א)" ובו –

(1) אחרי "לרופא מחוזי" יבוא "או לסגנו, למנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, למפקח עבודה ראשי כמשמעותו בסעיף 2 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד–1954[79], במשרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים";

(2) אחרי "שנעברה בעסק" יבוא "שניתן לגביו רישיון, היתר זמני או היתר מזורז" ואחרי "סעיף 14" יבוא "המקימה סכנה מיידית או חשש משמעותי לפגיעה בציבור, בשים לב למטרות המפורטות בסעיף 1(א)";

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

דברי הסבר

צווי עבירות קנס, עיצומים כספיים, ולעתים גם עבירות מינהליות. זאת, כתלות בזהותו של נותן האישור הנוגע בדבר, ולחוק שבו נקבעו ההוראות בעניין זה. בנוסף, כדי לאפשר אכיפה הדרגתית ומידתית נגד העסק, נוספה לפי סעיף 8ה המוצע האפשרות לתת לגבי עסק הוראה לתיקון ליקויים, טרם הטלת קנס או עיצום כספי בשל ההפרה. כדי לוודא שכלי האכיפה השונים מופעלים לפי מדיניות אכיפה עקבית וסדורה ולמנוע מצב של אכיפה כפולה על ידי גורמים שונים באותו עניין, מוצע לקבוע, בסעיף 19א המוצע, כי היועץ המשפטי לממשלה יקבע הנחיות בעניין אופן האכיפה והפיקוח לפי חוק זה בידי נותני אישור ורשות הרישוי, והתיאום בין נותני האישור לרשות הרישוי בנושאים אשר לגביהם נתונות סמכויות אכיפה ופיקוח לנותני אישור וגם לרשות הרישוי. בהנחיות כאמור תיקבע גם דרך פרסום ההודעה של נותן אישור לפי סעיף 14ג, ובכלל זה יהיה ניתן לקבוע בהנחיות כי הודעה כאמור תימסר בדרכים נוספות, פרט לפרסום הודעה כאמור. הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף זה יפורסמו באתר האינטרנט של משרד המשפטים.

עוד מוצע לקבוע כי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה כאמור, יחייבו את כל הגורמים המוסמכים לבצע אכיפה מכוח חוק זה, קרי: נותני האישור השונים וכן רשויות הרישוי.

לפסקה (20)

סעיף 20 לחוק רישוי עסקים שעניינו צו הפסקה מינהלי, קובע כי אם היה לממונה על המחוז, למפקד משטרת המחוז, למפקד כבאות מחוזי, לממונה על איכות הסביבה, לרופא מחוזי או לראש הרשות המקומית יסוד סביר להניח שנעברה בעסק או לגביו עבירה לפי סעיף 14, רשאים הם לצוות בכתב על הפסקה ארעית של העיסוק בעסק, אם בסגירת החצרים ואם בכל דרך אחרת הנראית לו מתאימה בנסיבות העניין כדי להביא לידי הפסקה של ממש בעיסוק (להלן – צו הפסקה מינהלי).

הסמכות לתת צו הפסקה מינהלי לפי הוראות סעיף זה אינה נתונה כיום לשר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים וכן אינה נתונה לשר החקלאות ופיתוח הכפר, על אף שמדובר בנותני אישור לפי החוק, לעניין המטרות המנויות בסעיפים 1(א)(3) ו־(4). בהתאמה. על רקע האמור, מוצע בפסקת משנה (א) לתקן את סעיף 20 לחוק, כך שהסמכות לתת צו הפסקה מינהלי תוקנה, נוסף על הגורמים המנויים בו כיום, למנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות ופיתוח הכפר ולמפקח עבודה ראשי לפי חוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד–1954. כמו כן, מוצע להקנות את הסמכות לתת צו הפסקה מינהלי לפי הוראות סעיף זה גם לסגן הרופא המחוזי.

[79] ס"ח התשי"ד, עמ' 202.

"(ב) מצא מי מהמנויים בסעיף קטן (א) כי עסק טעון רישוי לפי חוק זה פועל בלא רישיון, היתר זמני או היתר מזורז, רשאי הוא לתת לגביו צו הפסקה מינהלי.";

(21) בסעיף 21, במקום "אם הוגש לבית המשפט כתב אישום על עבירה ששימשה עילה להוצאת צו" יבוא "באישור בית משפט השלום או בית המשפט לעניינים מקומיים שבתחום שיפוטו נמצא העסק שלגביו ניתן הצו";

(22) אחרי סעיף 29ז יבוא:

"דרישה לתיקון ליקויים במפעל ביטחוני

29ז1. על אף האמור בסעיף 8ה, הסמכות לתת דרישה לתיקון ליקויים במפעל ביטחוני תהיה בידי מנהל היחידה; דרישה כאמור יכול שתינתן בין ביוזמת מנהל היחידה ובין על פי דרישת נציג שר ביחידה.";

(23) אחרי סעיף 29יא יבוא:

"פרק ב'1: רישוי עסקים בעלי חשיבות לאומית

החלטה על עסק בעל חשיבות לאומית

29יב. (א) הממשלה רשאית להחליט כי עסק טעון רישוי שיש בפעילותו חשיבות לאומית ושיש הצדקה לכך שרישויו לא ייעשה בידי רשות הרישוי כמשמעותה בסעיף 5 – הוא עסק בעל חשיבות לאומית (בחוק זה – עסק בעל חשיבות לאומית).

דברי הסבר

על פי נוסחו הנוכחי של סעיף 20 לחוק, לשם הוצאת צו הפסקה מינהלי, נדרש הגורם המוסמך ליסוד סביר להניח שנעברה בעסק או לגביו עבירה לפי סעיף 14.

מוצע ליצור אבחנה לעניין התנאים למתן צו הפסקה מינהלי, בין עסק שניתן לגביו רישיון עסק או היתר לפי חוק זה אשר נפר עבירה לפי סעיף 14 (שאינה עיסוק בלא רישיון או היתר), לבין עסק טעון רישוי הפועל בלא רישיון או היתר. לגבי עסק בעל רישיון, מוצע לתקן את הסעיף הקיים ולסמנו בסעיף קטן (א), כך שהאפשרות לתת צו הפסקה מינהלי כאמור תוגבל למקרה שבו נעברה בעסק או לגביו עבירה המקימה סכנה מיידית או חשש משמעותי לפגיעה בציבור, בשים לב למטרות המפורטות בסעיף 1(א), לעומתו מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ב) המוצע, כי לגבי עסקים טעוני רישוי עסק הפועלים בלא רישיון או היתר, תהיה סמכות להוציא צו הפסקה מינהלי מעצם היות העסק עוסק בלא רישיון או היתר, על כל הכרוך בכך לשלום הציבור.

לפסקה (21)

סעיף 21 לחוק קובע כיום, כי צו הפסקה מינהלי יעמוד בתוקפו שלושים ימים מיום נתינתו, אם לא בוטל לפני כן על ידי מי שהוציא אותו או על ידי בית המשפט. עוד נקבע, כי בתום התקופה האמורה רשאי מי שנתן את צו ההפסקה המינהלי להאריך את תוקפו לתקופה נוספת של 30 ימים אם הוגש לבית המשפט כתב אישום על העבירה ששימשה עילה להוצאת הצו. מוצע לתקן את סעיף 21, כך שהארכת התוקף של צו ההפסקה המינהלי ב־30 ימים נוספים, לא תותנה בהגשת כתב אישום כאמור אלא באישור בית משפט השלום או בית המשפט לעניינים מקומיים שבתחום שיפוטו נמצא העסק שלגביו ניתן הצו. הארכה של הפסקת פעילות העסק מעבר למועדים האמורים, תהיה אפשרית אגב הגשת כתב אישום לפי סעיף 17 לחוק רישוי עסקים.

לפסקה (22)

פרק ב'1 לחוק רישוי עסקים מסדיר את רישויים של מפעלים ביטחוניים, כמשמעותם בסעיף 29א לחוק, על ידי מנהל היחידה לרישוי מפעלים ביטחוניים, אשר מהווה לגביהם רשות הרישוי (סעיף 29ג לחוק). בתוך כך נקבע בסעיפים 29ז ו־29ח לחוק, לעניין מתן התראה בקשר לעבירה לפי סעיף 14 לחוק וצו הפסקה מינהלי לפי סעיף 20 לחוק, בהתאמה, כי על אף האמור בהוראות סעיפים אלה, הסמכות לתת התראה או צו הפסקה מינהלי לפי חוק זה, לפי העניין, תהיה בידי מנהל היחידה לרישוי מפעלים ביטחוניים בלבד, בין ביוזמתו ובין על פי בקשת נציג של שר ביחידה לרישוי מפעלים ביטחוניים.

על רקע האמור, ולאור הוספת הסדר בדבר דרישה לתיקון ליקויים בסעיף 8ה המוצע, מוצע לקבוע בסעיף 29ז1 המוצע, כי הסמכות לתת דרישה לתיקון ליקויים לפי סעיף 8ה לחוק במפעל ביטחוני תהיה בידי מנהל היחידה, וכי הוראה כאמור יכול שתינתן בין ביוזמת מנהל היחידה ובין על פי דרישת נציג שר ביחידה.

לפסקה (23)

לפרק ב'1 המוצע: רישוי עסקים בעלי חשיבות לאומית

לסעיף 29יב המוצע בסעיף קטן (א), מוצע לקבוע, כי הממשלה תהיה רשאית להחליט כי עסק טעון רישוי לפי החוק הוא עסק בעל חשיבות לאומית. החלטה כאמור תתאפשר במקום שבו התמלאו שני תנאים מצטברים: (1) יש חשיבות לאומית בפעילותו של העסק; (2) קיימת הצדקה לכך שרישויו לא יהיה בידי רשות הרישוי לפי סעיף 5 לחוק.

(ב) החלטה כאמור בסעיף קטן (א) תינתן לאחר קבלת עמדתו של הצוות המייעץ כמשמעותו בסעיף קטן (ג).

(ג) לשם מתן עמדה כאמור בסעיף קטן (ב) יוקם צוות מייעץ (בסעיף זה – הצוות המייעץ), שחבריו הם:

(1) המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה, והוא יהיה היושב ראש;

(2) המנהל הכללי של משרד הפנים;

(3) המנהל הכללי של משרד האוצר.

(ד) לצורך גיבוש עמדתו, יפנה הצוות המייעץ למנהל הכללי של כל משרד שתחום פעילות העסק היא באחריותו, לקבלת עמדתו; לא התקבלה עמדתו של מנהל כללי כאמור בתוך 21 ימים ממועד הפנייה אליו, יראו בכך כקיום חובת קבלת עמדתו לפי סעיף קטן זה.

(ה) הצוות המייעץ לא ייתן את עמדתו לממשלה אלא אם כן ניתנה לראש הרשות המקומית שבתחומה נמצא העסק, או לנציגו, הזדמנות להביע את עמדתו לפני הצוות; לא התקבלה עמדתו של ראש הרשות המקומית, או נציגו, בתוך 21 ימים ממועד הפנייה אליו, יראו בכך כקיום חובת קבלת עמדתו לפי סעיף קטן זה.

(ו) הוראות סעיף 29א(ב)(1), (ג) ו־(ד) יחולו לעניין החלטה לפי סעיף קטן (א), בשינויים המחויבים ובשינוי זה: בסעיף קטן (ב)(1), אחרי "אינה טעונה פרסום ברשומות" יבוא "ואולם היא תפורסם באתר האינטרנט של משרד ראש הממשלה".

רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית

29יג. על אף האמור בסעיף 5, מנהל היחידה לרישוי מפעלים ביטחוניים שהוקמה לפי סעיף 29ב הוא רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית (בפרק זה – רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית).

דברי הסבר

בסעיפים קטנים (ב) עד (ה) מוצע לקבוע כי החלטה כאמור בסעיף קטן (א) תינתן לאחר קבלת עמדתו של צוות מייעץ, שהרכבו: המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה, והוא יהיה יושב הראש; המנהל הכללי של משרד הפנים והמנהל הכללי של משרד האוצר. הצוות יבחן עמידה בתנאים שצוינו לעיל לאחר שפנה לקבלת עמדתו של המנהל הכללי של כל משרד שתחום פעילות העסק הוא בתחום אחריותו. החלטת הצוות המייעץ תינתן לאחר שניתנה הזדמנות לראש הרשות המקומית שבתחומה נמצא העסק להביע את עמדתו, בעל פה או בכתב כפי שיורה הצוות המייעץ. לא התקבלה עמדתו של מנהל כללי או ראש רשות מקומית, או נציגו, בתוך 21 ימים ממועד הפנייה אליו, יראו בכך כקיום חובת הצוות המייעץ לעניין קבלת עמדתו.

יצוין כי לגבי עסק המצוי מחוץ לתחומה של רשות מקומית, הצוות המייעץ אינו נדרש לשמוע את רשות הרישוי כמשמעותה בסעיף 5(א)(2) (מי ששר הפנים הסמיכו לכך), שכן בצוות המייעץ חבר המנהל הכללי של משרד הפנים.

בסעיף קטן (ו) מוצע לקבוע כי הוראות סעיף 29א(ב)(1), (ג) ו־(ד), שעוסקות בהכרזה על מפעל ביטחוני, יחולו, בשינויים המחויבים, גם לעניין החלטת ממשלה כי עסק טעון רישוי הוא עסק בעל חשיבות לאומית. עם זאת מוצע כי החלטת הממשלה כי עסק הוא בעל חשיבות לאומית, הגם שאינה טעונה פרסום ברשומות, תפורסם באתר האינטרנט של משרד ראש הממשלה.

לסעיף 29יג המוצע

בסעיף זה מוצע לקבוע, כי על אף האמור בסעיף 5 לחוק רישוי עסקים לעניין זהות רשות הרישוי, מנהל היחידה לרישוי מפעלים ביטחוניים שהוקמה לפי סעיף 29ב הוא רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית.

הבעת עמדתו של ראש הרשות המקומית שבתחומו עסק בעל חשיבות לאומית

29יד. לא יינתן רישיון או היתר זמני לעסק בעל חשיבות לאומית, אלא אם כן ניתנה לראש הרשות המקומית שבתחומה נמצא העסק, כולו או מקצתו, או לנציגו, הזדמנות להביע את עמדתו לפני רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית, בתוך תקופה שתורה.

תוקף רישיון

29טו. (א) רישיון שניתן לעסק שניתנה לגביו החלטה כאמור בסעיף 29יב(א), אשר היה בתוקף ערב כניסתה לתוקף של ההחלטה, יעמוד בתוקפו ויראוהו כאילו ניתן בידי רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית.

(ב) ביטלה הממשלה החלטה כאמור בסעיף 29יב(א), ימשיך לעמוד בתוקפו רישיון שניתן לעסק שלגביו בוטלה ההחלטה כאמור ערב כניסתו לתוקף של ביטול ההחלטה, ויראוהו כאילו ניתן בידי רשות רישוי כמשמעותה בסעיף 5.

תחולת הוראות בשינויים

29טז. סעיפים 14, 20 ו־28 יחולו לגבי עסק בעל חשיבות לאומית בשינויים אלה:

(1) בסעיף 14(א), בסיפה, במקום "רשות הרישוי המקומית" יקראו "רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית";

(2) בסעיף 20 –

(א) במקום "לראש הרשות המקומית" יקראו "לרשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית";

(ב) הוצאת צו הפסקה מינהלי לפי הוראות הסעיף האמור, בידי מי מהמנויים להלן טעונה אישור של גורם מוסמך ארצי כמפורט לצדו:

(1) ממונה על איכות הסביבה, רופא מחוזי או סגנו, מנהל השירותים הווטרינריים או מפקח עבודה ראשי – גורם מוסמך ארצי כאמור בפסקה (2) להגדרה "גורם מוסמך ארצי", לפי העניין;

דברי הסבר

לסעיף 29יד המוצע

בסעיף זה מוצע לקבוע כי לא יינתן רישיון או היתר זמני לעסק בעל חשיבות לאומית אלא אם כן ניתנה לראש הרשות המקומית שבתחומה נמצא העסק, כולו או מקצתו, או לנציגו, הזדמנות להביע את עמדתם לפני רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית, בתוך תקופה כפי שתורה הרשות האמורה. הבעת עמדתם כאמור תיעשה בעל פה או בכתב, כפי שתורה רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית. להבדיל מקבלת עמדת ראש הרשות המקומית על ידי הצוות המייעץ, בשלב המוקדם להחלטה בדבר היותו של עסק כבעל חשיבות לאומית, קבלת עמדת ראש הרשות המקומית בשלב זה עניינה בהליך הרישוי עצמו.

לסעיף 29טו המוצע

בסעיף קטן (א) מוצע לקבוע, שרישיון שניתן לעסק שהוחלט לגביו כי הוא עסק בעל חשיבות לאומית כאמור בסעיף 29יב(א), שהיה בתוקף ערב כניסתה לתוקף של החלטה לפי הסעיף האמור, יעמוד בתוקפו ויראוהו כאילו ניתן בידי רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית. זאת, כדי לאפשר לעסק שפעל לפני כניסתה לתוקף של החלטה כאמור על פי רישיון שניתן כדין, להמשיך ולפעול. מוצע לקבוע הסדר דומה בסעיף קטן (ב), לגבי עסק בעל חשיבות לאומית שהחלטה לגביו בוטלה.

לסעיף 29טז המוצע

בסעיף זה מוצע לקבוע כי הוראות סעיפים 14, 20 ו־28 לחוק רישוי עסקים לעניין התראה בקשר לעבירה לפי סעיף 14, צו הפסקה מינהלי וסמכות כניסה, בהתאמה, יחולו לגבי עסק בעל חשיבות לאומית, בשינויים המפורטים בסעיף זה. עיקרם של השינויים העברת הסמכויות האמורות הנתונות לראש רשות מקומית או לרשות רישוי מקומית או מי שהסמיכו לעניינים אלה, לרשות הרישוי לעסקים

(2) מפקד כבאות מחוזי – גורם מוסמך ארצי כאמור בפסקה (3) להגדרה "גורם מוסמך ארצי";

(3) מפקד משטרת המחוז – גורם מוסמך ארצי כאמור בפסקה (4) להגדרה "גורם מוסמך ארצי";"

(ג) בסעיף 28(א), במקום פסקה (3) יקראו:

"(3) רשות הרישוי לעסקים בעלי חשיבות לאומית או עובד המדינה שהיא הסמיכה לעניין זה;".

פרק ב'2 : עיצום כספי

הגדרות

29יח. בפרק זה –

"הממונה" – עובד בכיר שהסמיך נותן אישור מבין עובדי משרדו, לעניין פרק זה;

"נותן אישור" – כל אחד מאלה:

(1) שר הבריאות;

(2) השר להגנת הסביבה;

(3) שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים.

דברי הסבר

בעלי חשיבות לאומית, וכן קביעה כי הוצאת צו הפסקה מינהלי לפי סעיף 20 בידי מי מהמנויים בפסקה (2) לסעיף קטן (ב) המוצע, תהיה טעונה אישור של גורם מוסמך ארצי, כמפורט לצדו.

לפרק ב'2 המוצע: – כללי

בשנים האחרונות גובר השימוש במנגנוני אכיפה מינהליים, ובראשם הטלת עיצום כספי, ככלים חלופיים למשפט הפלילי. במשך שנים ארוכות נעשה שימוש באכיפה הפלילית גם להפרות של הוראות חוק רגולטוריות, שכן ההפרות הוגדרו כעבירות פליליות (המסווגות בעולם דיני העונשין כעבירות שהן mala prohibita, קרי: עבירות הסדר). עם השנים גברה התפיסה כי מנגנון של אכיפה מינהלית, קרי, הטלת סנקציות בידי רשות מינהלית ולא בידי בית משפט, מתאים יותר לטיפול בהפרות של הוראות חוק רגולטוריות.

יתרונה של האכיפה המינהלית, לעומת האכיפה הפלילית, טמון ביעילות הפעלתה, המאפשרת תגובה מהירה להפרה ומסייעת בכך להחזיר את המפוקח למשטר ציות. לכן, ההפרות שבשלהן מופעלת אכיפה מינהלית הן רק הפרות שקל, פשוט וברור להיווכח בקיומן נוכח מקצועיותו של הממונה, שהוא המאסדר של התחום והיכרותו את ההוראות המחייבות את הפועלים בתחום שעליו הוא אמון. הפרות אלה אינן מחייבות בירור עובדתי מורכב, ויתר על כן – אינן דורשות בירור של יסוד נפשי שאינו רלוונטי בהקשר של הוכחת הפרת ההוראות הרגולטוריות.

לכן, מוצע לקבוע כי הפרה של חלק מהוראות לפי חוק רישוי עסקים תגרור הפעלה של הטלה של עיצום כספי.

חוק זה קובע כמה גורמים אשר נדרשים לתת את אישורם לרישיון או היתר זמני, אשר לכל אחד מהם מומחיות שונה וכן כלים שונים לאכיפה, בין אם במסגרת חוק זה ובין אם במסגרת חקיקה אחרת. לאור מצב דברים זה, מנגנון העיצומים הכספיים יחול לגבי נותני אישור אשר כבר כיום מוסמכים להטיל עיצומים כספיים מכוח חקיקה אחרת.

המדובר במשרד הבריאות, משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים והמשרד להגנת הסביבה (לעניין נותני האישור האחרים, אלה יוכלו להיעזר בכלי אכיפה אחרים העומדים לרשותם לפי כל דין, לרבות אכיפה באמצעות צו עבירות קנס לפי סעיף 14א1 לחוק).

לצורך הטלת עיצומים כספיים לפי פרק ב'1 המוצע, רשאי שר הבריאות, שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים והשר להגנת הסביבה; להסמיך עובד בכיר מבין עובדי משרדו כממונה לצורך פרק זה, והוא יהיה מוסמך להטיל עיצומים כספיים לפי סעיפים 29יט ו־29כב, בנושאים אשר במומחיותו. (למשל: ממונה אשר מונה בידי שר הבריאות יוכל להטיל עיצומים כספיים לעניין הפרות שעניינן בתחום בריאות הציבור).

יובהר כי כל סמכות הניתנת לממונה בפרק זה, ניתנת לכל אחד מהממונים שהוסמכו בידי השרים לפי סעיף 29יח, לעניין הפרות שבתחום מומחיותם, למעט אם צוין אחרת.

עיצום כספי בשל הפרת תנאי או הוראה המנויים בתוספות

29יט. (א) בעל עסק טעון רישוי המנוי בטור ב' בתוספת השנייה, שהפר תנאי מתנאי רישיון או היתר או הוראה שנקבעה בתקנות לפי חוק זה, המנויים בטור א' בתוספת האמורה, רשאי הממונה שמונה בידי שר הבריאות להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הנקוב בטור ג' באותה תוספת.

(ב) בעל עסק טעון רישוי המנוי בטור ב' בתוספת השלישית, שהפר תנאי מתנאי רישיון או היתר או הוראה שנקבעה בתקנות לפי חוק זה, המנויים בטור א' בתוספת האמורה, רשאי הממונה שמונה בידי השר להגנת הסביבה, להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הנקוב בטור ג' באותה תוספת.

(ג) בעל עסק טעון רישוי המנוי בטור ב' בתוספת הרביעית, שהפר תנאי מתנאי רישיון או היתר או הוראה שנקבעה בתקנות לפי חוק זה, המנויים בטור א' בתוספת האמורה, רשאי הממונה שמונה בידי שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום הנקוב בטור ג' בתוספת האמורה.

(ד) לא יוטל עיצום כספי בשל הפרה כאמור בסעיף זה, אלא לאחר שנמסרה לבעל העסק לגבי אותה הפרה, דרישה לתיקון ליקויים לפי סעיף 8ה, למעט בהתקיים טעמים המצדיקים הטלת עיצום כספי לפי הוראות סעיף זה אף בלי שנמסרה דרישה כאמור כפי שייקבע בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה לפי הוראות סעיף 19א.

עיצום כספי בשל אי־קיום דרישה לתיקון ליקויים

29כ. (א) בעל עסק טעון רישוי שלא קיים דרישה לתיקון ליקויים שנתן נותן אישור כאמור בפסקאות (1) או (2) להגדרה "נותן אישור" או מי שהוא הסמיכו לכך לפי הוראות סעיף 8ה, רשאי הממונה שמונה בידי אותו נותן אישור, להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום של 1,000 שקלים חדשים.

דברי הסבר

לסעיף 29יט המוצע

בסעיפים קטנים (א) עד (ג) מוצע כי כל ממונה יהיה מוסמך להטיל עיצום כספי בשל הפרת הוראות המנויות בתוספת הרלוונטית לפי תחום מומחיותו. בכל אחת מהתוספות יפורטו בטור א' ההפרות הספציפיות אשר יחולו על עסקים טעוני רישוי המנויים בטור ב', וכן סכום העיצום הכספי המפורט בטור ג' שיוטל בשל כל אחת מהן.

בסעיף קטן (ד) מוצע לקבוע כי לא יוטל עיצום כספי לפי סעיף זה אלא לאחר שניתנה דרישה לתיקון ליקויים בעניין אותה הפרה מסוימת, למעט בהתקיים טעמים המצדיקים זאת שנקבעו בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף 19א.

לסעיף 29כ המוצע

מוצע לקבוע כי אי־קיום הוראה לתיקון ליקויים לפי חוק זה תהווה הפרה שבשלה יוטל עיצום כספי בגובה 1,000 שקלים חדשים. כל ממונה יהיה מוסמך להטיל עיצום כספי בשל אי־קיום הוראה לתיקון ליקויים בתחום מומחיותו, שניתנה על ידו או על ידי מי שהוסמך על ידו לפי סעיף 8ה. כדי למנוע כפילות, מוצע לקבוע כי בנסיבות שבהן ניתנה דרישה לתיקון ליקויים בשל הפרה המנויה באחת התוספות כאמור בסעיף 29יט והדרישה לתיקון ליקויים לא קוימה, יוטל עיצום כספי בשל ההפרה הפרטנית שבתוספת, ולא בשל אי־קיום הדרישה לתיקון ליקויים לפי סעיף זה. באופן דומה, במקרים שבהם הדרישה לתיקון ליקויים ניתנה בשל אי־קיום הוראה אשר בעניינה מוסמך אותו נותן אישור לתת עיצום כספי מכוח חקיקה אחרת, לא יוטל עיצום כספי לפי

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), לא קוימה דרישה לתיקון ליקויים שניתנה בשל הפרה אשר בשלה ניתן להטיל עיצום כספי גם לפי סעיף 29יט או לפי דין אחר, יוטל העיצום הכספי בהתאם להוראות הסעיף האמור או הדין האחר.

הודעה על כוונת חיוב

29בא. (א) היה לממונה יסוד סביר להניח כי בעל עסק טעון רישוי הפר תנאי או הוראה כאמור בסעיף 29יט או לא קיים דרישה לתיקון ליקויים כאמור בסעיף 29ב (בפרק זה – המפר), ובכוונתו להטיל עליו עיצום כספי לפי אותם סעיפים, ימסור למפר הודעה על הכוונה להטיל עליו עיצום כספי (בפרק זה – הודעה על כוונת חיוב).

(ב) בהודעה על כוונת חיוב יציין הממונה, בין השאר, את אלה:

(1) המעשה או המחדל (בפרק זה – המעשה), המהווה את ההפרה, ומועד ביצועו;

(2) סכום העיצום הכספי והתקופה לתשלומו;

(3) זכותו של המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה לפי הוראות סעיף 29בב;

(4) הסמכות להוסיף על סכום העיצום הכספי בשל הפרה נמשכת או הפרה חוזרת לפי הוראות סעיף 29בה.

זכות טיעון

29בב. מפר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב לפי הוראות סעיף 29בא רשאי לטעון את טענותיו, בכתב, לפני הממונה, לעניין הכוונה להטיל עליו עיצום כספי ולעניין סכומו, בתוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה, ורשאי הממונה להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת שלא תעלה על 30 ימים.

החלטת הממונה ודרישת תשלום

29בג. (א) הממונה יחליט, לאחר ששקל את הטענות שנטענו לפי סעיף 29בב, אם להטיל על המפר עיצום כספי, ורשאי הוא להפחית את סכום העיצום הכספי לפי הוראות סעיף 29בה.

דברי הסבר

סעיף זה בשל אי־קיום ההוראה לתיקון ליקויים, אלא יוטל העיצום הכספי לפי החקיקה האחרת.

כאמור בסעיף 8ה, משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים לא ייתן הוראה לתיקון ליקויים מאחר שהוא מוסמך לתת צו שיפור לפי סעיף 8א לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשי"ד–1954, וכדי להימנע מיצירת סמכויות מקבילות. לפיכך, הוא מוחרג גם לעניין סעיף זה. יובהר כי אין בכך כדי לגרוע מסמכותו להטיל עיצום כספי על הפרת צו שיפור לפי חוק הגברת האכיפה בדיני עבודה, התשע"ב–2012.

לסעיפים 29בא עד 29בג המוצעים

בסעיפים אלה מוצע לקבוע את אופן הפעלת הסמכות להטיל עיצום כספי. ההוראות המוצעות הן ההוראות המקובלות בהסדרי החקיקה הכוללים כבר היום סמכות זו. הוראות מפורטות אלה נועדו להבטיח זכויות בסיסיות של מפר במסגרת הליך מינהלי ראוי, הפעלה שיוויונית של הסמכות ביחס למפרים ושקיפות של פעולת הרשות.

השלב הראשון בהפעלת הסמכות כלפי מפוקח שיש לגביו תשתית ראייתית המעידה על יסוד סביר להניח כי בוצעה על ידו הפרה של הוראות החוק הוא משלוח הודעה על כוונה להטיל עיצום כספי (להלן – הודעה על כוונת חיוב). הודעה זו מבהירה למפר כי לממונה יש תשתית ראייתית מבוססת המעידה על ביצוע הפרה על ידו. עוד מבהירה ההודעה מהו סכום העיצום הכספי הצפוי להיות מוטל על המפר בשל ביצוע ההפרה האמורה, כפי שמשתקפת מהתשתית הראייתית שבפני הממונה.

בסעיף 29בב המוצע מעוגנת זכות הטיעון של המפר לפני הרשות. במקובל בהליך מינהלי: מוצע כי מפר יוכל לטעון את טענותיו לפני הממונה בתוך 30 ימים מיום שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב, והממונה רשאי להאריך

(ב) החליט הממונה לפי הוראות סעיף קטן (א) –

(1) להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו דרישה, בכתב, לשלם את העיצום הכספי (בפרק זה – דרישת תשלום), שבה יציין, בין השאר, את סכום העיצום הכספי המעודכן ואת התקופה לתשלומו;

(2) שלא להטיל על המפר עיצום כספי – ימסור לו הודעה על כך, בכתב.

(ג) בדרישת התשלום או בהודעה, לפי סעיף קטן (ב), יפרט הממונה את נימוקי החלטתו.

(ד) לא טען המפר את טענותיו לפי הוראות סעיף 29כב, בתוך התקופה האמורה באותו סעיף, יראו את ההודעה על כוונת חיוב, בתום אותה תקופה, כדרישת תשלום שנמסרה למפר במועד האמור.

הפרה נמשכת והפרה חוזרת

29כב. (א) בהפרה נמשכת ייווסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה החלק החמישים שלו לכל יום שבו נמשכת ההפרה.

(ב) בהפרה חוזרת ייווסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה, סכום השווה לעיצום הכספי כאמור; לעניין זה, "הפרה חוזרת" – הפרת תנאי או הוראה כאמור בסעיף 29יט בתוך שנתיים מהפרה קודמת של אותו תנאי או הוראה שבשלה הורשע או שבשלה הוטל על המפר עיצום כספי, או אי־קיום דרישה לתיקון ליקויים כאמור בסעיף 29כ בתוך שנתיים מהפרה קודמת של דרישה כאמור שניתנה בידי אותו נותן אישור, ושבשלה הורשע או שבשלה הוטל על המפר עיצום כספי.

דברי הסבר

את התקופה האמורה בתקופה נוספת שלא תעלה על 30 ימים. למפר זכות לטעון את טענותיו בכתב, ואולם לממונה שמורה הזכות להיענות לבקשת מפר לטעון את טענותיו בעל פה לפני הממונה.

בסעיף 29כג מוצע לקבוע כי רק לאחר ששקל הממונה את טענות המפר יחליט אם יש להטיל עיצום כספי ומה גובהו. ככל שהממונה יחליט כי לא התגלו עובדות חדשות הסותרות או משנות את התשתית הראשונית שעליה נסמך כי אכן בוצעה הפרה, יטיל על המפר עיצום כספי. סכום העיצום הכספי יהיה כפי שצוין בהודעה על כוונת חיוב, או בסכום מופחת, ככל שהמפר הביא לפני הממונה עדות לקיום נסיבות שבשלהן יכול הממונה להפעיל את סמכותו להפחית את סכום העיצום הכספי.

ככל שהמפר בחר שלא לטעון את טענותיו, תהפוך ההודעה הראשונית על כוונת החיוב לסופית (קרי: ל"דרישת תשלום"), בחלוף 30 ימים מהמסירה למפר ויהיה על המפר לשלם את סכום העיצום הכספי המצוין בה.

לסעיף 29כד המוצע

חלק מההפרות הרגולטוריות הן הפרות נמשכות לפי טבען. מוצע לקבוע כי על ההפרה הנמשכת ייווסף סכום של 1/50 לכל יום שבו נמשכת ההפרה. בהפרה חוזרת, מוצע לקבוע כי יוטל על המפר כפל העיצום הכספי. ההפרה החוזרת מבטאת את הסלמת האמצעי הננקט ביחס למפר רצידיביסט. לעניין אי־קיום דרישה לתיקון ליקויים לפי סעיף 29כ, מוצע לקבוע כי הפרה חוזרת תהיה רק במקרה שבו ניתנו שתי הוראות לתיקון ליקויים על ידי אותו גורם, או מי שהוסמך על ידו. כך למשל, במקרה שבו עסק לא קיים הוראה לתיקון ליקויים שניתנה בידי משרד הבריאות, ובתוך שנתיים לא קיים הוראה לתיקון ליקויים שניתנה בידי המשרד להגנת הסביבה – אין לראות בכך כהפרה חוזרת. במקרה שעסק קיבל שתי דרישות לתיקון ליקויים על ידי אותו נותן אישור, במהלך שנתיים, גם אם לא בעבור אותה הוראה ספציפית, יהיה ניתן להטיל על העסק עיצום כספי לפי סעיף זה.

סכומים מופחתים

29בה. (א) הממונה אינו רשאי להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בטור ג׳ בתוספות השנייה, השלישית או הרביעית, לפי העניין (בפרק זה– התוספות) או בסעיף 29ב, אלא לפי הוראות סעיף קטן (ב).

(ב) נותן אישור, בהסכמת שר המשפטים ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בטור ג׳ בתוספות או בסעיף 29ב, ובשיעורים שיקבע.

סכום מעודכן של העיצום הכספי

29בו. (א) העיצום הכספי יהיה לפי סכומו המעודכן ביום מסירת דרישת התשלום, ולגבי מפר שלא טען את טענותיו לפני הממונה כאמור בסעיף 29כג(ד) – ביום מסירת ההודעה על כוונת חיוב; הוגש ערעור לבית משפט לפי סעיף 29לא, ועוכב תשלומו של העיצום הכספי בידי הממונה או בית המשפט – יהיה העיצום הכספי לפי סכומו המעודכן ביום ההחלטה בערעור.

(ב) סכומי העיצום הכספי הקבועים בטור ג׳ בתוספות ובסעיפים 29ב ו־29לד(ד) יתעדכנו ב־1 בינואר בכל שנה (בסעיף קטן זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ב־1 בינואר של השנה הקודמת; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; לעניין זה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ג) הממונה יפרסם ברשומות הודעה על סכומי העיצום הכספי המעודכנים לפי סעיף קטן (ב).

דברי הסבר

לסעיף 29בה המוצע

מאחר שההסדר המוצע מסמיך את הממונה להטיל עיצום כספי בסכום קבוע, נדרשת הסמכה של כל ממונה להטיל עיצום כספי בסכום נמוך מזה הקבוע בחוק. הסמכה כזו קבועה בצורה מפורשת בסעיף זה. מוצע לקבוע סמכות לכל שר לפי פרק זה, בהסכמת שר המשפטים ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, לקבוע בתקנות מקרים, נסיבות ושיקולים שבהתקיימם יפחית הממונה הנוגע לעניין את העיצום הכספי בשיעורים הקבועים לצדם (בפרק זה – תקנות ההפחתה). לעניין זה, כל שר יקבע תקנות הפחתה לגבי הפרות שבסעיפים 29יט ו־29ב שבתחום אחריותו.

בתקנות ההפחתה רשאי כל שר להביא בחשבון, מקרים, נסיבות ושיקולים המעידים על כך שנודבר במפוקח המציית בדרך כלל להוראות החוק או במפוקח המשתף פעולה עם הממונה אשר נכון לנקוט לגביו אמצעים למניעת הישנות ההפרה או לתקן את הנזקים שנגרמו בשלה. כמו כן, במסגרת תקנות ההפחתה ראוי אף להתחשב במחזור עסקאותיו של המפר ולהפחית את סכום העיצום הכספי במקרים שבהם קיים חשש להמשך פעילותו הכלכלית של המפוקח. זאת, מאחר שמטרת העיצום הכספי, כאמור להלן, היא להשיב את המפוקח למשטר ציות ולא לסכן את פעילותו הכלכלית.

לסעיף 29בו המוצע

מוצע לקבוע הוראות עדכון בנוגע לסכומי העיצום הכספי הקבועים בסעיף 29בו וסעיף 29לד(ד) ובתוספות השנייה, השלישית והרביעית לחוק, שיבהירו מהו הסכום שיש לשלם בשל פער זמנים בין ההודעה על כוונת חיוב ובין דרישת התשלום, או במקרה של ערעור לבית המשפט. העיצום הכספי יהיה לפי הסכום המעודכן במועד מסירת דרישת התשלום, ולגבי מפר שבחר שלא לטעון את טענותיו לפני הממונה – הסכום המעודכן ביום מסירת ההודעה על כוונת החיוב. כמו כן, במקרים שבהם הוגש ערעור לבית המשפט, ובית המשפט הורה על עיכוב תשלומו של העיצום הכספי, יהיה סכום העיצום הכספי הסכום המעודכן ביום ההחלטה בערעור. כל ממונה יפרסם ברשומות הודעה על סכומי העיצום הכספי המעודכנים.

המועד לתשלום העיצום הכספי

29כז. המפר ישלם את העיצום הכספי בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 29כג.

הפרשי הצמדה וריבית

29כח. לא שילם המפר עיצום כספי במועד, ייווספו על העיצום הכספי, לתקופת הפיגור, הפרשי הצמדה וריבית כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א–1961[80] (בפרק זה – הפרשי הצמדה וריבית), עד לתשלומו.

גבייה

29כט. עיצום כספי ייגבה לאוצר המדינה, ועל גבייתו יחול חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה–1995.

עיצום כספי בשל הפרה לפי חוק זה ולפי חוק אחר

29ל. על מעשה אחד המהווה הפרה של תנאי או הוראה כאמור בסעיף 29יט או של דרישה כאמור בסעיף 29כ, ושל הוראה מהוראות לפי חוק אחר, לא יוטל יותר מעיצום כספי אחד.

ערעור

29לא. (א) על החלטה סופית של הממונה לפי פרק זה ניתן לערער לבית משפט השלום שבו יושב נשיא בית משפט השלום; ערעור כאמור יוגש בתוך 30 ימים מיום שנמסרה למפר הודעה על ההחלטה.

(ב) אין בהגשת ערעור לפי סעיף קטן (א) כדי לעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא אם כן הסכים לכך הממונה או שבית המשפט הורה על כך.

(ג) החליט בית המשפט לקבל ערעור שהוגש לפי סעיף קטן (א), לאחר ששולם העיצום הכספי לפי הוראות פרק זה והורה בית המשפט על החזרת סכום העיצום הכספי ששולם או על הפחתת העיצום הכספי, יוחזר הסכום ששולם או כל חלק ממנו אשר הופחת, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו, עד יום החזרתו.

דברי הסבר

לסעיפים 29כז עד 29כט המוצעים

מוצע לקבוע כי העיצום הכספי ישולם בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום. אם לא שולם עיצום כספי במועד, ייווספו עליו לתקופת הפיגור, הפרשי הצמדה וריבית כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א–1961, עד לתשלומו. עוד מוצע לקבוע כי עיצום כספי ייגבה לאוצר המדינה ועל גבייתו יחול חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה–1995.

לסעיף 29ל המוצע

לעתים מעשה אחד של המפר יכול להוות הפרה של כמה הוראות בחוקים מאסדרים שונים שגם בשל הפרתם ניתן להטיל עיצום כספי. לכן, מוצע לקבוע כי על מעשה אחד שמהווה הפרה הן לפי הוראות חוק זה והן לפי הוראות חוק אחר, ניתן להטיל רק עיצום כספי אחד. הוראה זו מגלמת את המחויבות של הרשות המינהלית שלא להטיל סנקציות במידה העולה על הנדרש. כך, אם המפר קיבל מהממונה הודעה על כוונת חיוב לגבי מעשה שבשלו שילם כבר עיצום כספי, יוכל לטעון במסגרת זכות הטיעון כי אין להטיל עליו עיצום כספי נוסף מכוח הוראה זו.

לסעיף 29לא המוצע

מוצע לקבוע כי על כל החלטה סופית של הממונה יהיה ניתן להגיש ערעור לבית משפט השלום שבו יושב נשיא בית משפט שלום. עוד מוצע להבהיר כי עיכוב החלטה של הממונה במקרה של הגשת ערעור, נתונה לשיקול דעתו של הממונה או של בית המשפט שאליו הוגש הערעור. עוד מוצע לקבוע כי אם התקבל הערעור, סכום הכסף שיוחזר למפר יהיה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית, כדי למנוע פגיעה כלכלית במפר שטענותיו נמצאו מוצדקות.

[80] ס"ח התשכ"א, עמ' 192.

פרסום

29לב. (א) הטיל הממונה עיצום כספי לפי פרק זה, יפרסם באתר האינטרנט של משרד נותן האישור הנוגע בדבר, את הפרטים שלהלן, בדרך שתביטיח שקיפות לגבי הפעלת שיקול דעתו בקבלת ההחלטה להטיל עיצום כספי:

(1) דבר הטלת העיצום הכספי;

(2) מהות ההפרה שבשלה הוטל העיצום הכספי ונסיבות ההפרה;

(3) סכום העיצום הכספי שהוטל;

(4) אם הופחת העיצום הכספי – הנסיבות שבשלהן הופחת סכום העיצום ושיעורי ההפחתה;

(5) פרטים על אודות המפר, הנוגעים לעניין;

(6) שמו של המפר – ככל שהמפר הוא תאגיד.

(ב) הוגש ערעור לפי סעיף 29לא, יפרסם הממונה, בפרסום לפי סעיף קטן (א) גם את דבר הגשת הערעור ואת תוצאותיו.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א)(6), רשאי הממונה לפרסם את שמו של מפר שהוא יחיד, אם סבר שהדבר נחוץ לצורך אזהרת הציבור.

(ד) על אף האמור בסעיף זה, לא יפרסם הממונה פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998[81], וכן רשאי הוא שלא לפרסם פרטים לפי סעיף זה, שהם בגדר מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור לפי סעיף 9(ב) לחוק האמור.

דברי הסבר

לסעיף 29לב המוצע

מוצע לחייב את הממונה לפרסם את החלטותיו בדבר הטלת עיצום כספי. תכלית חובת הפרסום היא הבטחת שקיפות ביחס להפעלת שיקול דעתו של הממונה, אשר בידיו מסורה סמכות רבת עוצמה. באמצעות הפרסום מובטחת בקרה ציבורית על כך שהשימוש בסמכות להטיל עיצום כספי הוא שוויוני ועניייני. החובה לפרסם חלה על ההחלטות בדבר הטלת העיצומים הכספיים, סכומי העיצומים הכספיים שהוטלו והמקרים והשיעורים שבהם הם הופחתו. מידע זה יאפשר בחינה רוחבית מושכלת של הטלת העיצומים הכספיים ויאפשר למפר לדעת כי העיצום הכספי המוטל במקרה שלו תואם את המדיניות הכללית הנוגעת להפעלת הסמכות האמורה.

ככל שמדובר במפוקחים שהם יחידים, לא יפורסמו שמותיהם. פרסום השם מהווה פגיעה בפרטיות, וככל שניתן להשיג את הפרסום בלא פגיעה בפרטיות – ראוי שכך ייעשה. עם זאת, ככל שנדרש להזהיר את הציבור מפני התנהלות של מפר מסוים, על אף שמדובר ביחיד, יהיה ניתן לפרסם את שמו.

מוצע להבהיר כי חובת הפרסום כפופה למגבלות המנויות בסעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998. עוד מוצע להבהיר כי הממונה רשאי שלא לפרסם פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית אינה חייבת למסור לפי סעיף 9(ב) לחוק חופש המידע, כדוגמת מידע שהוא סוד מסחרי.

לסעיף 29 לג המוצע

מוצע לקבוע כי תשלום עיצום כספי לפי חוק זה, לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם, אם שהפרת ההוראה בחוק מהווה גם עבירה פלילית לפי כל דין. ואולם מוצע להבהיר כי לא ניתן לנקוט במקביל אכיפה מינהלית ואכיפה פלילית, כך שעל הממונה להחליט באיזה מסלול הוא בוחר. על כן, אם הוגש נגד המפוקח כתב אישום בשל מעשה המהווה גם הפרה, לא ינקוט נגדו הממונה הליכי אכיפה מינהלית. באופן דומה, אם החל הליך מנהלי כנגד המפוקח, לא יוגש נגדו כתב אישום אלא אם כן התגלו עובדות חדשות המצדיקות זאת. מוצע להבהיר, כי אם המפר שילם עיצום כספי, יוחזר לו הסכום ששילם כעיצום כספי, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

[81] ס"ח התשנ"ח, עמ' 226.

(ה) פרסום לפי סעיף זה בעניין עיצום כספי שהוטל על תאגיד יהיה לתקופה של ארבע שנים, ובעניין עיצום כספי שהוטל על יחיד – לתקופה של שנתיים.

(ו) נותן אישור רשאי לקבוע דרכים נוספות לפרסום הפרטים האמורים בסעיף זה.

שמירת אחריות פלילית

29לג. (א) תשלום עיצום כספי לפי פרק זה, לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם בשל הפרת תנאי או הוראה כאמור בסעיף 29יט או הוראה כאמור בסעיף 29כ, המהווה עבירה.

(ב) שלח הממונה למפר הודעה על כוונת חיוב, בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא יוגש נגדו כתב אישום בשל אותה הפרה, אלא אם כן התגלו עובדות חדשות, המצדיקות זאת.

(ג) הוגש נגד אדם כתב אישום בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא ינקוט נגדו הממונה הליכים לפי פרק זה בשל אותה הפרה, ואם הוגש כתב האישום בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב) לאחר שהמפר שילם עיצום כספי, יוחזר לו הסכום ששולם, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלום הסכום או יום הפקדת העירבון, עד יום החזרתו.

שינוי התוספת השנייה, התוספת השלישית והתוספת הרביעית

29לה. (א) שר הבריאות, בהסכמת שר המשפטים, רשאי, בצו, לשנות את התוספת השנייה.

(ב) השר להגנת הסביבה, בהסכמת שר המשפטים, רשאי, בצו, לשנות את התוספת השלישית.

(ג) שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, בהסכמת שר המשפטים, רשאי, בצו, לשנות את התוספת הרביעית.

(ד) סכום העיצום הכספי שיקבעו כל אחד מהשרים בתוספות לפי סעיפים קטנים (א) עד (ג), לא יעלה על 17,690 שקלים חדשים, ולעניין עסק שהוא תאגיד – על 35,380 שקלים חדשים.

דברי הסבר

לסעיף 29לד המוצע

מוצע לקבוע כי נותני האישור לצורך פרק זה (שר הבריאות, שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים והשר להגנת הסביבה) רשאים, כל אחד בתחומי משרדו, לשנות את התוספות השנייה, השלישית או הרביעית לחוק, לפי העניין. מוצע לקבוע שסכום העיצום הכספי שיקבעו השרים בתוספות כאמור לא יעלה על 17,690 שקלים חדשים ליחיד, ולעניין עסק שהוא תאגיד – על 35,380 שקלים חדשים. בכלל, תכליתה של הסנקציה המינהלית היא תכלית הרתעתית–מניעתית. היא מניחה כי ביצוע הפרות של עבירות הסדר נעשה מתוך שיקולים תועלתניים של המפר, שסבור למשל, שאי־קיום ההוראה עשוי לחסוך לו הוצאות. מסיבה זו יש להבטיח כי גובה הסכום של העיצום הכספי יפגע בתמריץ הכלכלי להפר את החוק, ובכך ימנע את ביצועה של "ההפרה היעילה". עם זאת, גובה הסכום של העיצום הכספי צריך להיות מידתי ולא לסכן את המשך פעילותו הכלכלית של המפר, שכן מטרת הסנקציה המינהלית היא החזרת המפוקח למשטר ציות, ולא לגרום בפועל להפסקת פעילותו.

נוסף לכך ובהתאם לעקרונות הכלליים של קביעת גובה העיצום הכספי כמפורט לעיל, מוצע לקבוע כי בבואם של השרים לתקן את התוספות ולקבוע בהן את ההפרות ואת סכומי העיצום שיוטלו בשלהן, עליהם לשקול בין השאר את חומרת ההפרה, אופי העסקים שההפרה תחול עליהם וכן הרווח שהעסק היה יכול להשיג מאי־קיום תנאי הרישיון או ההוראות האחרות החלות עליו לפי חוק זה, או לחלופין החיסכון הכספי שנבע מכך. בהתאם לשיקולים אלה, סכום העיצום המרבי הקבוע בחוק ייקבע רק לעניין הפרות אשר מפאת חומרתן המיוחדת, וכן בשים לב לגובה החיסכון או הרווח שהמפר עתיד היה להרוויח מן ההפרה, יש הצדקה לקבוע את גובה העיצום בסכום העולה כדי הסכום המרבי הקבוע בסעיף.

(ה) בקביעת סכומי העיצום הכספי בכל אחת מהתוספות, יתחשבו השרים, בין השאר, בחומרת ההפרה, בעסקים טעוני רישוי שהיא חלה לגביהם וברווח או החיסכון שהמפר יכול היה להשיג באמצעות ההפרה.";

(24) בסעיף 38ב, במקום "מתן היתר זמני" יבוא "מתן רישיון";

(25) אחרי סעיף 41 יבוא:

"הגדרת יום

41א. (א) בחוק זה, "יום", לעניין מועדים הנוגעים לבדיקת בקשות לרישיון או להיתר – למעט מועד ממועדי ישראל המפורטים בסעיף 18א(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח–1948[82], ולמעט ימי חול המועד וימי שבתון שנקבעו בחיקוק.

(ב) שר הפנים רשאי למעט מההגדרה "יום" שבסעיף קטן (א), ימים נוספים, בין דרך כלל ובין לסוגים של רשויות רישוי או לרשות רישוי מסוימת.";

(26) אחרי סעיף 44 יבוא:

"פרסום ראשון של דרישות רשות הרישוי המקומית

45. עד יום כ"ה בניסן התשע"ט (30 באפריל 2019), תפרסם רשות הרישוי המקומית כמשמעותה בסעיף 5(א)(1), את המסמכים, התנאים, ההחלטות וההוראות מטעמה, כאמור בסעיף 7ג3(א), באתר האינטרנט של רשות הרישוי המקומית.";

(27) בתוספת, במקום "תוספת" יבוא "תוספת ראשונה";

דברי הסבר

לפסקה (24)

סעיף 38ב לחוק רישוי עסקים קובע כי בתקנות לפי סעיף זה, רשאי שר הפנים, באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, אף לקבוע כי משעבר המועד שקבע, יראו את האישור לפי סעיף 6 כאילו ניתן לצורך מתן היתר זמני, או את הבקשה לרישיון או להיתר זמני, כאילו אושר מתן היתר זמני. מוצע, לתקן את סיפת הסעיף, כך ששר הפנים יהיה רשאי לקבוע כי משעבר המועד שקבע, יראו את האישור לפי סעיף 6 כאילו ניתן לצורך מתן רישיון, או את הבקשה לרישיון או להיתר זמני, כאילו אושר מתן רישיון.

לפסקה (25)

מוצע להוסיף סעיף 41א ולקבוע בו הגדרה למונח "יום", אשר תחול לעניין מועדים הנוגעים לבדיקת בקשות לרישיון או להיתר לפי חוק רישוי עסקים. בתוך כך מוצע, לעניין האמור, למעט מההגדרה "יום" מועד ממועדי ישראל המפורטים בסעיף 18א(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח–1948 (שני ימי ראש השנה, יום הכיפורים, ראשון ושמיני עצרת של סוכות, ראשון ושביעי של פסח וחג השבועות) וימי חול המועד וימי שבתון שנקבעו בחיקוק. עוד מוצע לקבוע, כי שר הפנים יהיה רשאי למעט מההגדרה האמורה ימים נוספים, בין בדרך כלל ובין לסוגים של רשויות רישוי או לרשות רישוי מסוימת.

לפסקה (26)

סעיף 7ג3 לחוק, אשר נוסף בתיקון מס' 27, קובע כי המסמכים הנדרשים מטעם רשות רישוי לפי סעיף 6ד לחוק, התנאים הנדרשים מטעמה לפי סעיף 7 לחוק וכל החלטה או הוראה אחרת מטעמה לפי חוק זה לעניין סוג מסוים של עסקים, לרבות החלטות לפי סעיפים 2א, 8 ו־8א לחוק, וחוקי עזר לפי סעיף 11ג לחוק, בכל הנוגע לעסקים הכלולים במפרט האחיד, יפורסמו באתר האינטרנט של רשות הרישוי. עוד נקבע, בסעיף קטן (ב) לסעיף האמור, כי רשות הרישוי לא תדרוש מסמכים ותנאים כאמור בסעיף קטן (א) שאין פרסום לגביהם באתר האינטרנט. מוצע לקבוע כי עד יום כ"ה בניסן התשע"ט (30 באפריל 2019) תפרסם רשות הרישוי המקומית, את המסמכים, התנאים, ההחלטות וההוראות מטעמה, כאמור בסעיף 7ג3(א), באתר האינטרנט של רשות הרישוי המקומית.

[82] ע"ר 2, תוס' א', עמ' 1.

(28) אחרי התוספת הראשונה יבוא:

"תוספת שנייה

(סעיף 29יט(א))

תוספת שלישית

(סעיף 29יט(ב))

תוספת רביעית

(סעיף 29יט(ג))."

פרק י"ב– תחילה

109. (א) תחילתו של פרק זה במועד כניסתו לתוקף של המאוחר מבין אלה (בפרק זה – יום התחילה):

(1) צו ראשון לפי סעיף 14א1 לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 108(16) לחוק זה;

(2) הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף 19א לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 108(19) לחוק זה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) תחילתם של סעיפים 6א, 6ב, 12א, 19א, 20(א)(1) ו־45 לחוק רישוי עסקים, כנוסחם בפסקאות (1), (7), (13), (19), (20)(א)(1), (23) ו־(26) של סעיף 108 לחוק זה, בהתאמה, ותחילתו של פרק ב'1 לחוק רישוי עסקים כנוסחו בפסקה (23) של סעיף 108 לחוק זה, ביום פרסומו של חוק זה;

(2) תחילתם של סעיפים 20(א)(2) ו־(ב) ו־21 לחוק רישוי עסקים, כנוסחם בפסקאות (20)(א)(2) ו־(ב) ו־(21) של סעיף 108 לחוק זה, בהתאמה, 18 חודשים מיום התחילה.

דברי הסבר

סעיף 109 כדי להבטיח שמירה על מטרות חוק רישוי עסקים ומניעת פגיעה באינטרס הציבורי, בין השאר כתוצאה מחשש לניצול לרעה של ההקלות המוצעות בהליכי הרישוי המוצעים, מוצע לקבוע, בסעיף קטן (א), כי תחילתו של פרק זה תהיה במועד כניסתו לתוקף של המאוחר מבין אלה (בפרק זה – יום התחילה) – צו ראשון לפי סעיף 14א1 לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 108(16) לחוק זה, או הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף 19א המוצע לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 108(19) לחוק זה.

עם זאת, מוצע לקבוע בסעיף קטן (ב) כי תחילתם של תיקונים שונים בפרק זה שנדרשים לצורך יישום ההסדרים המוצעים או שאין הצדקה לעיכוב מועד תחילתם עד ליום התחילה, תהיה ביום פרסומו של החוק המוצע. המדובר בסעיפים 6א (רישוי ללא אישור), 6ב (מסמכי הבקשה), 12א (עידוד הפעילות הכלכלית), 19א (הסמכה לקביעת הנחיות היועץ המשפטי לממשלה), 20 (לעניין הוספת הגורמים המוסמכים לתת צו הפסקה מינהלי) ו־45 (הגדרת "יום"), וכן של פרק ב'1 (רישוי עסקים בעלי חשיבות לאומית).

עוד מוצע, בסעיף קטן (ב) לקבוע כי תחילתם של סעיפים 20(א)(1) ו־(ב) (עילות למתן צו הפסקה מינהלי והאבחנה בין מתן צו לגבי עסק הפועל ברישיון או בהיתר לבין עסק הפועל בלא רישיון או היתר) ו־21 (תקופת תוקף של צו הפסקה מינהלי) לחוק רישוי עסקים, תהיה 18 חודשים מיום התחילה.

בסעיף קטן (ג) מוצעת הוראת תחילה לתיקונים המוצעים בפרק זה של סעיפים שמקורם בתיקון מס' 27.

בהתאם למצב המשפטי הקיים, לגבי סוגי עסקים שטרם פורסם להם מפרט אחיד על ידי כלל נותני האישור הנוגעים בדבר, מועד תחילתם של הוראות תיקון מס' 27 יהיה ביום שבו יפרסם שר הפנים הודעה ברשומות בדבר השלמת פרסום המפרט האחיד כאמור לגבי אותו סוג עסק.

הדבר נובע מהוראות סעיף 27 לתיקון מס' 27, שקובעת את תחילתו של התיקון האמור, כלהלן:

"תחילה

27. תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו או ביום כניסתן לתוקף של תקנות שהותקנו לפי סעיף 1ג7(ב) לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 12 לחוק זה, לפי המאוחר (להלן – יום התחילה)".

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו־(ב), לעניין סוגי עסקים שלגביהם לא פורסם עד יום התחילה מפרט אחיד לפי סעיף 1ג7 לחוק רישוי עסקים על ידי כל נותני האישור שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמם (בסעיף זה – עסקים בלא מפרט אחיד), תהיה תחילתם של סעיפים 1א6, 2א6, 3א6, 2ב1 ו־1א14 לחוק רישוי עסקים, כנוסחם בפסקאות (4) עד (6), (9) ו־(16) של סעיף 108 לחוק זה, בהתאמה, ושל פרק ב׳2 לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בפסקה (23) של סעיף 108 לחוק זה, ביום תחילתו של חוק רישוי עסקים (תיקון מס׳ 27), התשע״א–2010[83] (בפרק זה – תיקון מס׳ 27).

פרק י״ב – הוראת שעה

110. על אף הוראות סעיף 27 לתיקון מס׳ 27, תקנה 36(ב) לתקנות רישוי עסקים (הוראות כלליות) (תיקון), התשע״ג–2012[84] וסעיף 109, בתקופה שמיום התחילה עד תום 18 חודשים מהמועד האמור יחולו הוראות תיקון מס׳ 27 וכן הוראות סעיף 3א6 ופרק ב׳2 לחוק רישוי עסקים כנוסחם בפסקאות (6) ו־(23) של סעיף 108 לחוק זה, בהתאמה, בשינויים המפורטים להלן, גם לגבי עסקים בלא מפרט אחיד, כל עוד לא פורסם לגביהם מפרט אחיד, ובלבד שכל נותני האישור אשר קביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמם, פרסמו באינטרנט, בפורטל השירותים והמידע של ממשלת ישראל ״ממשל זמין״, את התנאים והמסמכים של נותני האישור לגבי סוגי העסקים האמורים:

(1) בסעיף 1א6 לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 3 לתיקון מס׳ 27 –

(א) בסעיף קטן (ג), במקום ״שפורסמו במפרט האחיד, או לצד המפרט האחיד, לפי הוראות סעיף 1ג7״ יקראו ״שפורסמו באינטרנט, בפורטל השירותים והמידע של ממשלת ישראל ״ממשל זמין״ (בסעיף זה – אתר ממשל זמין)״;

(ב) בסעיף קטן (ד)(2), במקום ״שפורסמו לפי הוראות סעיף 1ג7״ יקראו ״ואם לא פורסם מפרט אחיד – שפורסמו באתר ממשל זמין״;

דברי הסבר

סעיף 1ג7(ב) האמור, קובע, כי שר הפנים, לאחר התייעצות עם נותני האישור ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, יקבע הוראות לעניין אופן הכנתו של המפרט האחיד, לרבות הוראות לעניין אופן השינוי, ההוספה והגריעה של המסמכים והתנאים הכלולים בו.

תקנות רישוי עסקים (הוראות כלליות) (תיקון), התשע״ג–2012 (להלן – תיקון לתקנות רישוי עסקים), אשר הותקנו, בין השאר, מכוח סעיף 1ג7(ב) לחוק, קובעות בתקנה 36 כלהלן:

״תחילה

36. (א) תחילתן של תקנות אלה 12 חודשים מיום פרסומן (בתקנות אלה – יום התחילה).

(ב) על אף האמור בתקנה משנה (א), לעניין סוגי עסקים שלגביהם לא פורסם עד יום התחילה מפרט אחיד על ידי כל נותני האישור שקביעתו של עסק כאמור כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמם, תחילתן של תקנות אלה תהיה ביום שבו יפרסם שר הפנים הודעה ברשומות בדבר השלמת פרסום המפרט האחיד כאמור לגבי אותו סוג עסק.

(ג) שר הפנים יפרסם הודעה ברשומות ובה פירוט סוגי העסקים שתקנת משנה (ב) חלה לגביהם.״

נכון להיום, פורסמו מפרטים אחידים לגבי 11 סוגי עסקים בלבד. כמפורט בהודעה שפורסמה לעניין זה (י״פ התשע״ג, עמ׳ 570).

על רקע האמור, נדרש לקבוע כי לעניין עסקים בלא מפרט אחיד, התיקונים המוצעים בפרק זה להוראות חוק רישוי עסקים אשר מקורם בתיקון מס׳ 27, יחולו אף הם במועד תחילתו של תיקון מס׳ 27. מעבר לסעיפים אלה, מוצע להתנות גם את תחילתו של סעיף 3א6 המוצע שעניינו רישוי על יסוד תצהיר, בפרסום מפרטים אחידים, וזאת בשל היותו מסלול מבוסס תצהיר, בדומה למסלולי ההיתר המזורז. כך מוצע גם לגבי פרק ב׳2 המוצע שעניינו עיצום כספי, בדומה להתניה אשר נקבעה במסגרת תיקון מס׳ 27 ביחס לעבירות קנס לפי סעיף 1א14 לחוק.

סעיף 110 בסעיף זה מוצע לקבוע הוראת שעה לתקופה של 18 חודשים מיום התחילה ולפיה על אף הוראות סעיף 27 לתיקון מס׳ 27 ותקנה 36(ב) לתיקון לתקנות רישוי עסקים וסעיף 109(ג) המוצע בתקופת הוראת השעה יחולו הוראות מסוימות מתוך תיקון מס׳ 27, בשינויים המפורטים בסעיף, כמו גם הוראות בחוק מוצע זה, המותנות בפרסום מפרטים אחידים, גם לגבי עסקים בלא מפרט אחיד, כל עוד לא פורסם לגביהם מפרט אחיד, ובלבד שכל נותני האישור אשר קביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמם, פרסמו באינטרנט, בפורטל השירותים והמידע של

[83] ס״ח התשע״א, עמ׳ 40.

[84] ק״ת התשע״ג, עמ׳ 118.

(ג) בסעיף קטן (ו)(1)(א), במקום "שפורסמו במפרט האחיד או לצד המפרט האחיד לפי הוראות סעיף 2ג7" יקראו "שהתנו אותם כל נותני האישור שקביעתו של עסק נעשתה בהתייעצות עמם, אשר פורסמו באתר ממשל זמין";

(2) בסעיף 6ד לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 6 לתיקון מס' 27, הסיפה החל במילים "והכול בכפוף" – לא תיקרא;

(3) בסעיף 7 לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 7 לתיקון מס' 27 –

(א) סעיף קטן (א), הסיפה החל במילים "ובכפוף להוראות" – לא תיקרא;

(ב) סעיפים קטנים (א1) עד (ב) – לא ייקראו;

(ג) בסעיף קטן (ד), הסיפה החל במילים "למעט לתנאי המפרט האחיד" – לא תיקרא;

(4) בסעיף 7ב1(ג) לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בסעיף 10 לתיקון מס' 27, הסיפה החל במילים "והכול בכפוף" – לא תיקרא;

(5) סעיפים 7ג1 עד 7ג4 לחוק רישוי עסקים, כנוסחם בסעיף 12 לתיקון מס' 27, לא ייקראו;

(6) בסעיף 6א3 לחוק רישוי עסקים, כנוסחו בפסקה (6) של סעיף 108 לחוק זה –

(א) בסעיף קטן (ג), במקום "שפורסמו במפרט האחיד, או לצד המפרט האחיד, לפי הוראות סעיף 2ג7" יקראו "שפורסמו באינטרנט, בפורטל השירותים והמידע של ממשלת ישראל "ממשל זמין" (בסעיף זה – אתר ממשל זמין)";

(ב) בסעיף קטן (ד)(2), במקום "שפורסמו לפי הוראות סעיף 2ג7" יקראו "שפורסמו באתר ממשל זמין";

(ג) בסעיף קטן (ז)(1)(א), במקום "שפורסמו במפרט האחיד או לצד המפרט האחיד לפי הוראות סעיף 2ג7" יקראו "שהתנו אותם כל נותני האישור שקביעתו של עסק נעשתה בהתייעצות עמם, אשר פורסמו באתר ממשל זמין".

פרק י"ב – הוראות מעבר

111. בתקופה של שלוש שנים מיום התחילה –

(1) הוראות פסקה (1) שבסעיף 6א2(א) לחוק רישוי עסקים, כפי שהוחלו על עסקים בלא אישור בסעיף 6א(א1)(2) ועל רישוי על יסוד תצהיר בסעיף 6א3(ו)(3) לחוק האמור, כנוסחו בחוק זה, לא יחולו;

(2) הוראות פסקה (4) שבסעיף 6א2(א) לחוק רישוי עסקים, כפי שהוחלו על עסקים בלא אישור בסעיף 6א(א1)(2) ועל רישוי על יסוד תצהיר בסעיף 6א3(ו)(3) לחוק האמור, כנוסחו בחוק זה, יחולו רק על הרשעה בשל עיסוק בלא רישיון או היתר זמני בעסק טעון רישוי.

דברי הסבר

ממשלת ישראל "ממשל זמין", את התנאים והמסמכים של נותני האישור לגבי סוגי העסקים האמורים. יודגש כי לתנאים מטעם נותני האישור אשר יפורטו באתר האינטרנט לא יהיה תוקף מחייב כלפי המחזיק בהיתר או ברישיון מכוח החוק, ככל שאלה לא נקבעו כתנאים ברישיון.

סעיף 111 לאור קביעתם של הסדרים חדשים על יסוד תצהירים, מוצע לקבוע הוראת מעבר ולפיה בשלוש השנים שמיום תחילתו של חוק זה, לא יחול הסייג הנוגע לעיסוק בלא רישיון או היתר זמני, כקבוע בפסקה (1) שבסעיף 6א2(א), כפי שהוחל על עסקים בלא אישור בסעיף 6א(א1)(2) ועל רישוי על יסוד תצהיר בסעיף 6א3(ו)(3) לחוק האמור, כמו גם הסייג הקבוע בפסקה (4) שבסעיף 6א2(א) לחוק רישוי עסקים, כפי שהוחל על עסקים בלא אישור בסעיף 6א(א1)(2) ועל רישוי על יסוד תצהיר בסעיף 6א3(ו)(3) המוצע, לעניין הרשעה של העסק, המבקש, מי ששולט בעסק או במבקש או מי שנשלט על ידי מי מהם, בעבירה לפי חוק זה, בשלוש השנים שקדמו להגשת הבקשה. זאת בדומה להוראות מעבר דומות אשר נקבעו בסעיף 29 לתיקון מס' 27, לעניין היתר מזורז, ובסעיף 15 לתיקון מס' 31, לעניין אישור על יסוד תצהיר.

פרק י"ג: שונות

112. בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975[85] (בפרק זה – חוק החברות הממשלתיות), אחרי סעיף 34 יבוא: תיקון חוק החברות הממשלתיות

"פרסום לציבור

34א. (א) חברה ממשלתית תפרסם לציבור –

(1) דוחות כאמור בסעיף 33(א) ו־(א1) שעל החברה או נושא משרה בה להגיש לרשות לפי החוק;

(2) כל מסמך אחר שעל החברה או נושא משרה בה להגיש לרשות לפי החוק, אשר שר האוצר קבע, בצו, שיש לפרסמו לציבור.

(ב) פרסום כאמור בסעיף קטן (א) ייעשה עם הגשת המסמך לרשות או בסמוך לאחר מכן.

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו־(ב), קבעה הרשות הוראות לעניין פרסום לציבור, באמצעות הרשות, של מסמכים כאמור בסעיף קטן (א), ובכלל זה הוראות לעניין הדרך והמועד להגשתם של מסמכים כאמור לרשות לצורך פרסומם לציבור כאמור, תגיש חברה ממשלתית לרשות את המסמכים שעליה לפרסם לפי סעיף זה לפי אותן הוראות, לשם פרסומם לציבור באמצעותה.

(ד) הוראות לפי סעיף קטן (ג) אינן טעונות פרסום ברשומות, ואולם מנהל הרשות יפרסם ברשומות הודעה על מתן הוראות כאמור ועל מועד תחילתן; ההוראות וכל שינוי בהן יתפרסמו באתר האינטרנט של הרשות.

דברי הסבר

סעיף 112 התיקון המוצע בסעיף זה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה–1975 (בפרק זה – חוק החברות הממשלתיות), נועד להגביר את השקיפות של חברות ממשלתיות כהגדרתן באותו חוק, ואת יכולת הבקרה והפיקוח על פעילותן.

חוק החברות הממשלתיות קובע שורה של דיווחים שעל החברות הממשלתיות להגיש לרשות החברות הממשלתיות (בפרק זה – הרשות). מוצע, במטרה להגביר את השקיפות לגבי פעילותן של החברות ולשפר את יכולת הבקרה והפיקוח של הציבור על התנהלותן, להוסיף לחוק האמור את סעיף 34א כנוסחו המוצע, ולקבוע בו הוראה שתחייב חברות ממשלתיות לפרסם לציבור דוחות כאמור בסעיף 33(א) ו־(א1) לאותו חוק, שהן מגישות לרשות. כמו כן מוצע להסמיך את שר האוצר לקבוע, בצו, מסמכים נוספים שעל חברה ממשלתית להגיש לרשות לפי חוק החברות הממשלתיות, שתחול לגביהם חובת הפרסום לציבור כאמור.

מוצע לקבוע כי פרסום הדוחות כאמור ייעשה עם הגשת המסמך לרשות או בסמוך לאחר מכן.

כמו כן מוצע לקבוע כי אם הרשות תקבע הוראות לעניין פרסום לציבור, באמצעות הרשות, של מסמכים כאמור בסעיף קטן (א), ובכלל זה הוראות לעניין הדרך והמועד להגשתם של מסמכים כאמור לרשות, לצורך פרסומם לציבור כאמור, תידרש חברה ממשלתית להגיש לרשות את המסמכים שעליה לפרסם לפי סעיף זה לפי אותן הוראות, לשם פרסומם לציבור באמצעותה.

יובהר כי לצד המסמכים שחברה ממשלתית נדרשת לפרסם לציבור לפי ההסדר המוצע, ייתכן שיהיו מסמכים אחרים שיש לציבור עניין בהם ושראוי לפרסמם בנסיבות העניין. מובן שאין בהוראות הסעיף המוצע כדי לגרוע מסמכותה של החברה, במקרים המתאימים, לפרסם מסמכים נוספים, ונכון יהיה אם החברה תשקול פרסומם של מסמכים כאמור בהתאם לנסיבות העניין.

מוצע להבהיר כי חובת הפרסום לציבור כאמור לא תחול על חברה ממשלתית שהיא תאגיד מדווח כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968, לגבי דוחות שהגישה בהתאם לחוק האמור.

[85] ס"ח התשל"ה, עמ' 132; התשע"ז, עמ' 493.